

*Kansalaisyhteiskuntapolitiikan
neuvottelukunnan
toimintasuunnitelma 2008 -2011*

TOIMINTA JA HALLINTO 2009:11

*Kansalaisyhteiskuntapolitiikan
neuvottelukunnan
toimintasuunnitelma 2008 -2011*

OIKEUSMINISTERIÖ

ISSN 1458-6436

ISBN 978-952-466-547-6 (nid.)

ISBN 978-952-466-548-3 (PDF)

Oikeusministeriö

Helsinki 2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta	Julkaisun laji Toimintasuunnitelma	
	Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
	Toimielimen asettamispäivä 4.10.2007	
Julkaisun nimi Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan toimintasuunnitelma 2008 – 2011		
Julkaisun osat		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Valtioneuvosto asetti 4. lokakuuta 2007 kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan, jonka tavoitteena on järjestöjen ja viranomaisten välisen yhteistyön edistäminen. Neuvottelukunta on uusi, ja se asetettiin ensimmäistä kertaa. Neuvottelukunnan ensimmäinen toimikausi päättyy 31.10.2011.</p> <p>Neuvottelukunnan perustaminen oli yksi Vanhasen I hallituksen aikana toteutetun kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman johtopäätöksiä ja saavutuksia. Osana politiikkaohjelmaa Kansalaisyhteiskunta 2006-toimikunta selvitti kansalaisyhteiskunnan merkitystä ja toimintaedellytyksiä. Toimikunnan esitysten pohjalta valmisteltiin muun muassa valtioneuvoston asetus kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnasta. Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukuntaa koskeva asetus hyväksyttiin valtioneuvoston yleisistunnossa 15.2.2007.</p> <p>Asetuksen mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) edistää yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta kansalaisyhteiskunnan ja viranomaisten kesken; 2) seurata kansalaisyhteiskunnan toimintaympäristön muutoksia sekä tähän liittyen Euroopan unionin ja kansainvälistä kehitystä; 3) tehdä aloitteita, esityksiä ja antaa lausuntoja kansalaisyhteiskuntapolitiikan kannalta tärkeiden osa-alueiden kehittämiseksi; 4) arvioida ministeriöiden kansalaisjärjestöstrategioita ja kansalaisten kuulemiskäytäntöjä; 5) seurata kansalaisjärjestöjä koskevien julkisen vallan päätösten johdonmukaisuutta ja ennakoitavuutta sekä tehdä aloitteita niiden kehittämiseksi; 6) tehdä aloitteita Suomen kansalliselle ja kansainväliselle kansalaisjärjestöjä koskevalle toimintalinjalle; 7) käynnistää selvitys-, tutkimus- ja kehittämishankkeita, edistää tutkimustoimintaa ja tutkimustulosten hyödyntämistä sekä tiedottaa hankkeiden ja tutkimusten tuloksista. <p>Toimintasuunnitelmassaan neuvottelukunta on konkretisoinut tehtäviään ja tavoitteitaan vuosille 2008-2011. Toimintasuunnitelmaan on myös kirjattu neuvottelukunnan visio suomalaisesta kansalaisyhteiskunnasta vuonna 2015. Toimintasuunnitelmaa täydentää toimikauden mittaan täydentyvä toimenpidesuunnitelma, joka löytyy osoitteesta www.kansanvalta.fi</p>		
Avainsanat: (asiasanat) Kansalaisyhteiskunta, kansalaistoiminta, aktiivinen kansalaisuus, kansalaisvaikuttaminen, kansalaisoppiminen, kansalaisjärjestötoiminta		
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 9/021/2007, OM037:00/2007		
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2009:11	ISSN 1458-6436	ISBN 978-952-466-547-6 (nid.) 978-952-466-548-3 (PDF)
Kokonaissivumäärä 50	Kieli suomi	Hinta
Jakaja Oikeusministeriö		Luottamuksellisuus julkinen
		Kustantaja Oikeusministeriö

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum
23.2.2009

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Verksamhetsplan	
Delegationen för medborgarsamhällspolitik		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes 4.10.2007	
Publikation (även den finska titeln) Verksamhetsplan för delegationen för medborgarsamhällspolitik 2008-2011 (Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvotelukunnan toimintasuunnitelma 2008-2011)			
Publikationens delar			
Referat			
<p>Statsrådet tillsatte den 4 oktober en delegation för medborgarsamhällspolitik, som har till uppgift att främja samarbetet mellan medborgarsamhället och myndigheterna. Delegationen är ny och tillsattes nu för första gången. Delegationens första mandatperiod går ut den 31 oktober 2011.</p> <p>Tillsättandet av delegationen var ett av slutsatserna och resultaten av politikprogrammet för medborgarinflytande som genomfördes under statsminister Vanhanens första regering. Som ett led i politikprogrammet utredde Medborgarsamhället 2006-kommittén medborgarsamhällets betydelse och verksamhetsbetingelser. Utgående från kommitténs förslag bereddes bland annat statsrådets förordning om en delegation för medborgarsamhällspolitik. Förordningen om en delegation för medborgarsamhällspolitik godkändes vid statsrådets allmänna sammanträde 15.2.2007.</p> <p>Enligt förordningen ska delegationen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) främja samarbetet och växelverkan mellan medborgarsamhället och myndigheterna, 2) följa förändringarna i medborgarsamhällets omvärld samt i anslutning till detta utvecklingen inom Europeiska unionen och internationellt, 3) ta initiativ och lägga fram förslag samt yttra sig i syfte att utveckla delområden av vikt för medborgarsamhällspolitiken, 4) bedöma ministeriernas strategier för medborgarorganisationerna och praxis vid offentliga utfrågningar, 5) följa med att den offentliga maktens beslut i fråga om medborgarorganisationerna är samstämmiga och förutsebara samt ta initiativ i syfte att utveckla samstämmigheten och förutsebarheten, 6) ta initiativ i anslutning till Finlands nationella och internationella handlingslinje beträffande medborgarorganisationer, 7) starta utrednings-, undersöknings- och utvecklingsprojekt, främja forskningsverksamhet och utnyttjandet av forskningsresultat samt informera om resultaten av projekt- och undersökningar. <p>I sin verksamhetsplan har delegationen konkretiserat sina uppgifter och mål för åren 2008-2011. I verksamhetsplanen ingår också delegationens vision om det finska medborgarsamhället 2015. Verksamhetsplanen kompletteras av en åtgärdsplan som uppdateras under mandatperioden och publiceras på webbadressen www.kansanvalta.fi</p>			
Nyckelord Medborgarsamhälle, medborgarverksamhet, aktivt medborgarskap, medborgarinflytande, medborgarbildning, medborgarorganisationsverksamhet			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-nummer, andra referensnummer) JM 9/021/2007, JM037:00/2007			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Verksamhet och förvaltning 2009:11		ISSN 1458-6436	ISBN 978-952-466-547-6 (häft.) 978-952-466-548-3 (PDF)
Sidoantal 50	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYS

1. YLEISTÄ	11
1.1. Osallistumisen murros	11
1.2. Kansalaisjärjestötoiminnan murros	12
1.3. Väestö- ja palvelurakenne muutoksessa	13
1.4. Kansainvälinen kehitys	14
2. KANSALAISSYHTEISKUNTAPOLITIIKAN NEUVOTTELUKUNTA	14
2.1 Taustaa	14
2.2 Neuvottelukunnan tehtävät	15
2.3 Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämisestä.	15
2.4 Neuvottelukunnan rooli ja merkitys	16
3. VISIO KANSALAISSYHTEISKUNNASTA JA NEUVOTTELUKUNNASTA 2015	17
4. NEUVOTTELUKUNNAN KOKOONPANO JA ORGANISOITUMINEN	19
4.1 Kokoonpano	19
4.2 Neuvottelukunnan työskentely	19
4.3 Jaostot ja työryhmät	20
4.4 Neuvottelukunnan viestintä	22
5. DEMOKRATIAPOLITIIKAN VALMISTELU JA PERIAATEPÄÄTÖS	22
6. KANSALAISSYHTEISKUNNAN TILA JA OSALLISUUS	25
6.1 Tutkimus ja tietopohjan vahvistaminen	25
6.2 Osallisuuden vahvistaminen	26
Aktiivinen kansalaisuus ja demokratiaoppiminen	27
Lähi- ja asukasdemokratia	28
Kansalaisyhteiskunnan ja hallinnon välinen vuorovaikutus	28
7. JÄRJESTÖJEN TOIMINTAEDELLYTYKSET	29
7.1 Osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet	29
7.2 Yleishyödyllisyys	31
7.3 Järjestöjen taloudelliset toimintaedellytykset	32
Rajoitetun voitonjaon yhteisö	32
Avustukset	32
Varainhankinnan helpottaminen	33
Verotus	33
7.4 Lainsäädännön uudistaminen, viranomaismääräysten muuttaminen	34
Yhdistyslain uudistaminen	34
Yhdistysten tunnusten kehittäminen	34
Turvallisuuskysymykset	35

8. MINISTERIÖKIERROS 2009	35
9. NEUVOTTELUKUNTAYHTEISTYÖ	36
10. KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ	37
Liite 1	38
Liite 2	39
Liite 3	41

1. Yleistä

1.1. Osallistumisen murros

Vahva kansalaisyhteiskunta on tärkeä osa suomalaista demokratiaa. Osallistuvassa demokratiassa kansalaisuus ja kansanvalta ei ole vain aktiivista osallistumista vaaleihin vaan myös kansalaisten osallistumista ja vaikuttamista erilaisten järjestöjen ja verkostojen kautta sekä tietoyhteiskuntakehityksen myötä yhä useammin myös suoraa yksilöta-son vaikuttamista valmisteluun ja päätöksentekoon.

Osallistumisen hiipuminen on kuitenkin yhteinen ongelma vakiintuneissa demokratioissa. Yhteiskunnallinen passivoituminen näkyy laskevinä äänestysprosentteina mutta myös vähenevänä kiinnostuksena perinteiseen järjestö- ja kansalaistoimintaan. Suomessa äänestysaktiivisuus on vähentynyt jopa nopeammin kuin eurooppalaisissa demokratioissa keskimäärin. Järjestötoiminnan hiipuminen puolestaan saattaa olla meillä hitaampaan kuin monessa muussa länsimaassa. Suomi on jakautumassa aktiivisiin ja passiivisiin kansalaisiin. Erityisesti tämä jakautuminen näkyy nuorten keskuudessa.

Suomessa demokratiaa arvostetaan korkealle. Yli yhdeksänkymmentä prosenttia kansalaisista pitää demokratiaa muita hallitsemisen muotoja parempana. Poliitikkoihin ja virkamiehiin pidetään yhteyttä enemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Noin puolet suomalaisista ilmoittaa olevansa kiinnostunut politiikasta. Nuorten kiinnostus politiikkaan sijoittuu kansainvälisissä vertailuissa häntäpäähän. Äänestysaktiivisuus on ollut laskusuunnassa jo noin neljän vuosikymmenen ajan. Nuorimmista äänioikeutetuista vain puolet äänestää, joillakin äänestysalueilla vain joka kymmenes. Erityisen passiivisia äänestäjiä ovat nuoret vähänkoulutetut miehet.

Enemmistö kansalaisista kokee, että heillä ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä maan hallitus ja eduskunta päättävät (Paloheimo 2005). Kansalaisten luottamus etenkin poliittisiin puolueisiin, mediaan ja eduskuntaan on heikkoa.

Nuorten yhteiskunnalliset tiedot ja taidot ovat kansainvälisissä vertailussa kärkiluokkaa. Nämä tiedot ja taidot kanavoituvat kuitenkin heikosti aktiiviseksi kansalaistoiminnaksi, kuten äänestämiseksi vaaleissa, poliittisista kysymyksistä käytäväksi keskusteluksi tai kuulumiseksi puolueisiin.

Julkinen valta voi vaikuttaa aktiiviseen kansalaisuuteen pääasiassa luomalla vaikuttamisen edellytyksiä koulutuksen ja kansalaistoiminnan puitteiden sääntelyn avulla sekä toimimalla kannustavasti kansalaisten ja hallinnon vuorovaikutuksen osapuolena. Kansalaistoiminta tarjoaa puolestaan osallisuuden kokemuksia ja aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamisessa tarvittavien kansalaistaitojen kehittämistä sekä kanavia yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle.

Puhutaan paljon käynnissä olevasta identiteettien muutoksesta, jossa yksilölliset projekti-identiteetit syrjäyttävät perinteiset kollektiiviset identiteetit. Ihmisiä ei kiinnosta pitkäaikainen sitoutuminen esimerkiksi puolueen tai järjestön toimintaan vaan pikemminkin lyhytaikainen osallistuminen projektimaiseen vaikuttamiseen.

Uudentyyppinen verkosto- ja kumppanuustoiminta kansallisella, kansainvälisellä ja globaalilla tasolla on nousemassa perinteisen kansalaistoiminnan rinnalle. Tämänkaltaisen rekisteröitymätön ja epämuodollinen toiminta on osaltaan synnyttämässä uudenlaista aktiivisen kansalaisuuden kulttuuria. Oletettavasti etenkin nuoret kokevat omakseen osallistumisen erilaisten kansalaisliikkeiden ja vapaamuotoisten verkostojen toimintaan ilman jäseneksi sitoutumisen velvoitetta.

Vielä ei kuitenkaan ole nähtävissä, missä määrin verkostoituva ja epämuodollinen osallistuminen on nousemassa kansalaisten yleiseksi osallistumis- ja vaikuttamismuodoksi. On myös mahdollista, että merkittävä osa kansalaisista syrjäytyy täysin osallistuvasta kansalaisuudesta eikä etsi osallistumis- ja vaikutuskanavia myöskään näistä uusista kansalaisliikkeistä tai aktivoidu yksilötason vaikuttamiseen verkon välityksellä.

1.2. Kansalaisjärjestötoiminnan murros

Perinteinen järjestötoiminta elää monella tavoin murroskautta. Monet järjestöistä ja yhdistyksistä pohtivat tällä hetkellä tulevaisuuttaan ja menestymisensä edellytyksiä. Järjestöjen aktiivijäsenet ikääntyvät. Maksulliset vapaa-ajan palvelut kilpailevat ihmisten ajasta vapaaehtoistyön kanssa. Moni on halukas kuluttamaan palveluja, mutta osallistuminen toimintaan laajemmin ei välttämättä herätä kiinnostusta. Vapaaehtoistyölle pohjautuvissa järjestöissä ja yhdistyksissä on yhä enemmän tarvetta kehittää toiminnan harjoittamista ammattimaisempaan suuntaan. Tarvetta on toiminnan organisoinnin, johtamisen, taloushallinnon ja viestinnän taitojen kehittämiseksi.

Kansalaistoiminta on tärkeä arvo sinänsä ja sen merkitys yhteiskunnan menestystekijänä tulisi tunnustaa. Kansalaistoiminta on uutta luovaa. Se tuottaa ja vaalii sosiaalista pääomaa, rakentaa yhteiskuntarauhaa ja tuottaa yhteisöllisyyttä. Ihmiset lähtevät mukaan kansalaistoimintaan omasta halustaan toimiakseen tasa-arvoisesti yhteistyössä muiden ihmisten kanssa, saadakseen uusia ystäviä, löytääkseen sosiaalisia vuorovaikutustilanteita, auttaakseen muita ihmisiä ja parantaakseen yhteisöjen, lähipiirin ja oman elämän laatua.

Suomalaisessa yhteiskunnassa puhutaan 2000-luvulla paljon palveluista ja asiakaskeksyydestä. Kansalaisuus kansanvallassa ei kuitenkaan voi olla vain kuluttajuutta ja ”demokratiapalvelujen asiakkuutta”. Kaikenlaisen kansalaistoiminnan elvyttäminen ja tukeminen on demokratian toimivuuden kannalta tärkeää.

1.3. Väestö- ja palvelurakenne muutoksessa

Identiteettien muutoksen ohella yhteiskunnassa on käynnissä monia muutosprosesseja, joilla on vaikutuksia osallisuuteen, yhteisöllisyyteen ja tasa-arvoon käynnissä olevalla hallituskaudella.

Hallitusohjelmassa yhdeksi keskeiseksi haasteeksi nostetaan väestön ikääntyminen. Nuoria ihmisiä tarvitaan kiireellisesti työelämään ja mukaan hyvinvointitalkoisiin. Vanhempaa työväestöä houkutellaan eri toimin pysymään kiinni työelämässä. Työn perässä maahan muuttaville on tulevaisuuden Suomessa yhä enemmän kysyntää.

Kunta- ja palvelurakennetta on uudistettu voimakkaasti. Joulukuussa 2007 ennätysmäärä kuntia teki päätöksen kuntaliitoksista ja yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta naapurikuntien kanssa. Kuntien palvelutoiminnassa yhteistyötä tehdään entistä enemmän julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken. Hallituksen tavoitteena kunta ja palvelurakennetta uudistettaessa on saada aikaan kustannustehokas ja toimiva palvelurakenne sekä tarjota kuntalaisille vaihtoehtoisia palveluja, joista he voivat valita tarvitsemansa.

Rakennemuutokset työllisyydessä ja palveluiden tuottamisessa haastavat eri alueita monin tavoin. Työikäiset ja nuoret koulutetut ihmiset muuttavat helposti työn ja opintojen perässä kasvukeskuksiin, jolloin kouluttamattoman ja ikääntyneen väestön suhteellinen osuus syrjäseuduilla kasvaa. Sisäisen muuttoliikkeen seurauksena kasvukeskuksissa syntyy mm. maankäytön, asumisen ja liikenteen ongelmia. Kaikilla alueilla kansalaisten peruspalvelut ja niiden saatavuus täytyy kuitenkin turvata, kuten hallitusohjelmassa todetaan.

Tieto- ja viestintäteknikka ja sen hyödyntäminen on eräs keino vahvistaa julkisten palveluiden alueellista ja sosiaalista tasa-arvoa. Alueelliset erot ja sisäinen muuttoliike synnyttävät myös sosiaalisia ongelmia, kuten syrjäytymistä. Kun esimerkiksi yhteydet perheeseen ja sukulaisiin katkeavat, jäävät etenkin vanhukset helposti yksin. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisääville toimille on erityistä tarvetta syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Kuntien toiminnan markkinaehtoistuminen ja verkottuminen vaikuttavat kunnalliseen demokratiaan. Muuttuva palvelutuotanto vaikuttaa myös yleishyödyllisen kansalaistoiminnan toimintaedellytyksiin. Kilpailuilla markkinoilla ostopalveluperusteinen palveluiden tuottaminen on lisääntynyt ja verottaja on tiukentanut järjestöjen ja yhdistysten verokohtelua koskevia tulkintojaan elinkeinotoiminnan osalta.

Muutosten myötä kuntalaisten asema palveluiden kuluttajina ja asiakkaina korostuu. Erityisen ongelmallista palvelutuotannon tapojen muutos on sellaisilla toimialueilla, joilla vapaaehtoistyön ja vertaisavun osuus on suuri ja joihin yritysmäinen tuotteistaminen, kilpailuttaminen ja verottaminen sopivat huonosti.

Kansalais- ja yritystoimintaa on vaikea asettaa samalle tuloksellisuuden mittaristolle. Kansalaistoiminta tarjoaa työtä heikommassa asemassa oleville, toimintaa ja yhdessä-

oloa yksinäisille, apua vaikeassa elämän tilanteessa oleville sekä vertaistukea sitä tarvitseville. Kansalaistoiminnalla luodaan tärkeää sosiaalista pääomaa ja yhteisöllisyyttä, jota taloudellisilla mittareilla on vaikeaa ainakaan lyhyellä aikajaksolla tarkasteltuna todentaa.

1.4. Kansainvälinen kehitys

Kansalaisyhteiskuntaan ja osallisuuteen vaikuttavat muutossuunnat eivät ole vain kansallisia kysymyksiä. Osallistuminen on murroksessa laajasti läntisissä demokratioissa. Äänestysprosentit laskevat ja kiinnittyminen perinteiseen kansalaisjärjestötoimintaan heikkenee. Toisaalta sekä kansalaistoiminnan haasteet että kansalaistoiminta itsessään on yhä kansainvälisempää. Niin järjestöjen kuin muiden kansalaisliikkeiden vaikuttamisen kohteena on yhä useammin kansainvälinen tai jopa globaali ilmiö, esimerkiksi ilmastonmuutos tai köyhyys. Päätöksenteko on yhä useammassa asiassa siirtynyt etäämmälle kansalaisista. Esimerkiksi EU-valmistelulla voi olla suora kytkös suomalaisen kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiin. Suomalaiset kansalaisjärjestöt ovat muun muassa olleet huolissaan siitä, missä määrin esimerkiksi EU-valmistelussa painotetaan yksinomaan taloudellisia arvoja ja syrjäytetään yhteisöllisyyden, keskinäisen tuen ja sosiaalisen pääoman kysymykset.

2. Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta

2.1 Taustaa

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta asetettiin 2007 parantamaan julkisen vallan ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta. Neuvottelukunnan perustaminen oli yksi Vanhasen I hallituksen aikana toteutetun kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman johtopäätöksiä ja saavutuksia.

Osana politiikkaohjelmaa Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunta selvitti kansalaisyhteiskunnan merkitystä. Toimikunnan esitysten pohjalta valmisteltiin muun muassa valtioneuvoston asetus kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnasta. Asetus hyväksyttiin valtioneuvoston yleisistunnossa 15.2.2007

Politiikkaohjelman kuluessa havaittiin, että kansalaisjärjestöjen ja hallinnon suhteessa on ongelmia, joiden ratkaiseminen edellyttää kokonaisnäkemystä ja koordinoivaa työtä. Kansalaisjärjestöillä on yleensä hyvä yhteistyö niitä lähellä olevien ministeriöiden kanssa. Kokonaisnäkemystä sen sijaan tarvitaan kansalaisyhteiskunnan tilasta ja kehityspiirteistä, kansalaisjärjestöihin kohdistuvista tai niissä tapahtuvasta tutkimuksesta, koulutuksesta ja kehittämisestä sekä kansalaisjärjestöihin vaikuttavan lainsäädännön ja muun säädöspohjan kehittämisestä. Järjestöt kokevat tarvitsevänsä varhaisemmassa vaiheessa tietoa hankkeista, jotka koskevat niiden asemaa tai joihin ne haluavat muuten vaikuttaa niin Suomessa kuin EU:ssakin. Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta ajatellaan politiikkaohjelman loppuraportissa ytimeksi, jossa näitä kysymyksiä voidaan käsitellä.

2.2 Neuvottelukunnan tehtävät

Neuvottelukuntaa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa neuvottelukunnan tehtäviksi todetaan:

- 1) edistää yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta kansalaisyhteiskunnan ja viranomais-ten kesken;
- 2) seurata kansalaisyhteiskunnan toimintaympäristön muutoksia sekä tähän liittyen Euroopan unionin ja kansainvälistä kehitystä;
- 3) tehdä aloitteita, esityksiä ja antaa lausuntoja kansalaisyhteiskuntapolitiikan kan-nalta tärkeiden osa-alueiden kehittämiseksi;
- 4) arvioida ministeriöiden kansalaisjärjestöstrategioita ja kansalaisten kuulemis-käytäntöjä;
- 5) seurata kansalaisjärjestöjä koskevien julkisen vallan päätösten johdonmukai-suutta ja ennakoitavuutta sekä tehdä aloitteita niiden kehittämiseksi;
- 6) tehdä aloitteita Suomen kansalliselle ja kansainväliselle kansalaisjärjestöjä kos-kevalle toimintalinjalle;
- 7) käynnistää selvitys-, tutkimus- ja kehittämishankkeita, edistää tutkimustoimin-taa ja tutkimustulosten hyödyntämistä sekä tiedottaa hankkeiden ja tutkimusten tuloksista.

2.3 Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämisestä

Valtioneuvosto teki 8.3.2007 periaatepäätöksen kansalaisjärjestöjen toimintaedellytys-ten edistämisestä. Tarve hallituksen tasolla tehtävään periaatelinjaukseen nousi esille kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä pohtineessa Markku Ruohosen työryhmäs-sä. Periaatepäätös valmistui selvitysmies Pentti Arajärven selvitystyön pohjalta.

Periaatepäätöksen tavoitteena on turvata kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset, luo-da julkisen vallan linjaa suhteessa kansalaisjärjestöihin sekä lisätä toimien johdonmu-kaisuutta ja ennakoitavuutta. Samalla asetetaan tavoitteet Suomen kansalliselle ja kan-sainväliselle linjalle kansalaisjärjestöjen suhteen.

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnalla on keskeinen rooli periaatepäätök-sen seurannassa ja toteutuksen koordinoinnissa.

Itse neuvottelukunnasta periaatepäätöksen perusteluissa todetaan:

”Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset -työryhmän mietinnössä esitettiin kansa-laisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan perustamista. Neuvottelukunnalle kaavail-tiin kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseen ja kehittämiseen liittyviä tehtäviä sekä poikkihallinnollisen yhteistyön edistämistä. Neuvottelukunnalle voidaan luoda asia-, ministeriö- tai toimintokohtaisia jaostoja pysyvästi tai erilliskysymysten ratkaisemiseksi. Neuvottelukunnan tehtäviin kuuluu luontevasti myös kansalaisjärjestö-jen ja eri viranomaisten sekä kansalaisjärjestöjen kanssa samalla toimialalla toimivien

etujärjestöjen yhteistyön ja yhteistyömuotojen käsittely. Tästä syystä esimerkiksi yrittäjäjärjestöjen ja verottajan osallistuminen neuvottelukunnan toimintaan jäsenenä on tarpeellista. Neuvottelukunta luo myös edellytyksiä arvioida Euroopan yhteisön sisämarkkinoiden vaikutuksia järjestöjen toimintaan ja talouteen. Tämä näkökohta tulee ottaa huomioon neuvottelukunnan tehtävissä ja jäsenistössä.”

Neuvottelukunnan yleisestä roolista periaatepäätöksessä todetaan:

”Kunkin asian vastuuministeriö aloittaa välittömästi tämän päätöksen toimeenpanon. Ministeriöiden yhteistyökysymysten ratkaisemiseksi kohdassa 3.1. mainittu kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta koordinoi toimintaa suosittelemalla tarkoituksenmukaisena pitämiään toimenpiteitä. Päätöksen toimeenpanosta laaditaan raportti kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnalle. Seurantaraportti laaditaan myös seuraavan hallituksen soveliaalle politiikkaohjelmalle, jos sellainen asetetaan. Ensimmäinen raportti laaditaan kolmen vuoden kuluttua tästä päätöksestä.”

Tämän lisäksi periaatepäätöksessä tai sen perustelumuiotiossa on erikseen asetettu neuvottelukunnalle eräitä täsmällisiä vastuita, mm. velvoite seurata verotuskäytäntöä ja arvioida verotusta koskevien säädösten kehittämisen tarve.

2.4 Neuvottelukunnan rooli ja merkitys

Asetuksessa määritelty neuvottelukunnan tehtäväalue on laaja, mikä edellyttää neuvottelukunnalta kykyä määritellä oma roolinsa tämän tehtäväalueen puitteissa. Oman roolinsa toimikaudella 2008 - 2011 neuvottelukunta on määritellyt seuraavasti.

- 1) Neuvottelukunta parantaa kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä ja tiivistää yhteistyötä eri toimijoiden kesken.
- 2) Neuvottelukunta toimii julkisen vallan, kansalaisyhteiskunnan, elinkeinoelämän sekä kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen vuorovaikutuksen foorumina.
- 3) Neuvottelukunta toteuttaa ja koordinoi valtioneuvoston kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämistä koskevaa periaatepäätöstä. Neuvottelukunta seuraa periaatepäätöksen toteutumista ministeriöiden hallinnonaloilla, käynnistää periaatepäätökseen liittyvää valmistelua sekä toimii asiantuntijafoorumina ja lausunnonantajana periaatepäätökseen sisältyvissä kysymyksissä.
- 4) Neuvottelukunta toimii kansalaisyhteiskuntapolitiikan suunnannäyttäjänä tuomalla esiin kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen toimintaympäristössä ja toiminnassa havaitsemiaan trendejä ja ongelmakohtia. Neuvottelukunta osallistuu oikeusministeriössä tapahtuvaan demokratiapolitiikan valmisteluun kansalaisyhteiskunnan vahvistamisen näkökulmasta.

- 5) Neuvottelukunta tekee kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi aloitteita, antaa asiantuntijalausuntoja sekä ottaa kantaa kansalaisyhteiskuntaa koskeviin hankkeisiin ja valmisteluun yhteiskunnassa.
- 6) Neuvottelukunta seuraa kansalaisyhteiskuntaa koskevaa tutkimusta, arvioi kansalaisyhteiskunnan tietopohjan riittävyttä ja tekee aloitteita tietopohjan vahvistamiseksi. Neuvottelukunta voi myös käynnistää omia selvitys- ja tutkimushankkeita sekä tietyin edellytyksin osallistua yhteishankkeisiin, joiden fokus on kansalaisyhteiskunnan tutkimuksessa. Neuvottelukunta ei myönnä taloudellisia avustuksia tutkimushankkeille.
- 7) Neuvottelukunnan tärkeänä tehtävänä on käynnistää demokratiaa ja kansalaisyhteiskuntaa vahvistavia konkreettisia toimenpiteitä tai hankkeita.

3. Visio kansalaisyhteiskunnasta ja neuvottelukunnasta 2015

KANE:n visio kansalaisyhteiskunnasta 2015

Suomalainen kansalaisyhteiskunta 2015

Kansalaisyhteiskunta on arvostettu, samaan aikaan globaali ja paikallinen osallistumisen, yhteisen oppimisen, vuorovaikutuksen ja tarvittaessa kriittisenkin vaikuttamisen areena. Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan tunnuspiirteitä ovat kansalaisten aktiivinen osallisuus, tasa-arvo, yhteisvastuu ja uudistajuus. Kansalaisjärjestöissä ja erilaisissa verkostoissa syntyy sosiaalista pääomaa, luottamusta, hyvinvointia ja vakautta. Vahva, moniarvoinen ja monimuotoinen kansalaisyhteiskunta takaa suomalaisen demokratian elinvoimaisuuden.

Visio on valmisteltu laajapohjaisessa prosessissa, joka käynnistyi KANE:n avausseminaarista 5.11.2007 ja päättyi neuvottelukunnan kokoukseen 15.12.2008. Prosessin kuluessa laaditulla ajopuuskenaariolla pyritään mahdollisimman realistisesti kuvaamaan kansalaisyhteiskunnan tilaa sellaisena kuin se todennäköisesti vuonna 2015 näyttäytyy, mikäli muuhun ei aktiivisesti pyritä. Neuvottelukunta pyrkii omilla toimillaan edistämään vision toteutumista.

KANE:n ajopuuskenaario 2015 (todennäköinen tulevaisuudenkuva, jos muuhun ei aktiivisesti pyritä):

”Vuonna 2015 julkinen sektori on ulkoistanut merkittävän osan palveluista järjestöjen tuotettaviksi. Kilpailutetussa järjestöjen palvelutuotannossa kilpailutekijöinä ovat kustannustehokkuus, ammattimaisuus ja laatu. Julkisen sektorin rahoitus järjestöissä toteutuu lähinnä ostopalveluiden kautta. Etenkin keskusjärjestöillä on vahva asema asiantuntijaorganisaatioina, mutta monet järjestöt ovat taloudellisten resurssien niuketessa joutuneet rajaamaan vaikuttamis- ja toiminta-alueitaan. Vapaaehtoistyö ja yhteiskunnallinen osallistuminen ylipäätään ovat hiipumassa ja järjestöjen jäsenkunta harmaantunut. Nuorten aikuisten äänestysaktiivisuus on Euroopan matalimpia. Erityisesti nuorten ja maahanmuuttajaväestön yhteiskunnallinen syrjäytyminen on johtanut väki-

valtaisiin purkauksiin. Yhteiskunnassa toimii pieni mutta aktiivinen, kansainvälisesti verkottunut ja pääasiassa kuluttajavalintoja vaikuttamiskeinoinaan hyödyntävä verkko-kansalaisyhteiskunta.”

Ajopuuskenaaariosta Kansalaisyhteiskunnan visioon 2015

Vision toteuttamisen keskeisiksi haasteiksi nostettiin KANE:n visioprosessissa seuraavat asiat:

- 1) Osallisuus
- 2) Moniarvoisuus ja monimuotoisuuden vahvistaminen
- 3) Kansalaisyhteiskunnan arvostuksen vahvistaminen julkishallinnossa
- 4) Kansalaisjärjestöjen ja verkostojen toimintaedellytykset
- 5) Järjestöjen oma uudistumiskyky.

Ajopuuskenaarion ja KANE:n vision keskeinen ristiriita liittyy siihen, millä keinoin voidaan vahvistaa eri kansalaisryhmien osallisuutta ja yhteisöllisyyttä ja samalla turvata, ettei yhteiskuntaan synny yhteiskunnallisesti syrjäytyneiden ryhmiä. On tärkeää, että kansalaisyhteiskunta jatkossakin säilyy monimuotoisena ja moniarvoisena. Niin perinteiselle kuin uusimuotoisellekin kansalaistoiminnalle on luotava edellytyksiä. Hallinnon tavoin myös järjestöjen on jatkuvasti kehitettävä omia toimintamuotojaan tarjotakseen jatkossakin foorumin kansalaisten osallisuudelle ja vaikuttamiselle.

Toinen vision ja ajopuuskenaarion välinen haaste liittyy järjestöjen asemaan ja rooliin suomalaisessa yhteiskunnassa. Järjestöjen palveluilla on suuri merkitys yhteiskunnallemme. On kuitenkin huolehdittava, ettei järjestötoimintaa tarkastella yksinomaan täydentävänä julkisten palvelujen tuottajana vaan tunnustetaan sen laaja-alainen ja monimuotoinen rooli ja merkitys. Kansalaisjärjestöt eivät ole osa julkista sektoria tai elinkeinoelämää. Kansalaisyhteiskunnan tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että ne jatkossakin voivat toimia ensisijaisesti aatteellista lähtökohdista, ilman että tarpeettomasti joutuvat muovaamaan toimintaansa elinkeinoelämän käsitteiden, toimintatapojen tai toimintalogiikan mukaiseksi.

KANE:n toimintasuunnitelma vuosille 2007-2011 pyrkii osaltaan tukemaan KANE:n kansalaisyhteiskuntaan koskevan vision toteutumista.

4. Neuvottelukunnan kokoonpano ja organisoituminen

4.1 Kokoonpano

Asetuksessa neuvottelukunnan kokoonpano on määritelty seuraavasti

Neuvottelukunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään 18 muuta jäsentä. Kullakin jäsenellä puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa lukuun ottamatta on henkilökohtainen varajäsen.

Neuvottelukunta koostuu kansalaisyhteiskunnan, tutkimuksen, elinkeinoelämän sekä ministeriöiden ja muiden viranomaisten edustajista.

Viranomaisista neuvottelukunnassa edustettuina ovat ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, opetusministeriö, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus sekä Verohallitus.

Kansalaisyhteiskunnasta neuvottelukunnassa on yksi edustaja keskeisistä liikuntajärjestöistä, lapsi- ja nuorisojärjestöistä, taide- ja kulttuurijärjestöistä, sosiaali- ja terveysjärjestöistä, ympäristö- ja asukasjärjestöistä, ihmisoikeus- ja maahanmuuttajajärjestöistä sekä lisäksi yksi kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen edustaja ja kaksi elinkeinoelämän edustajaa.

Järjestöjen osallisuutta neuvottelukunnassa on haluttu vahvistaa nimeämällä neuvottelukunnan varsinaiset ja varajäsenet osittain eri järjestöistä ja antamalla varajäsenille tällöin tilaisuus osallistua neuvottelukunnan kokouksiin puheoikeudella myös varsinaisten jäsenien ollessa läsnä. Lisäksi neuvottelukunnan kokoonpanoa on vahvistettu naisjärjestöjen, kehitysyhteistyöjärjestöjen, Suomen Kuntaliiton sekä työvoima- ja elinkeinoministeriön pysyvillä asiantuntijoilla. Neuvottelukunnan kokoonpano on toimintasuunnitelman liitteenä (liite 2).

4.2. Neuvottelukunnan työskentely

Neuvottelukunta kokoontuu alkuvaiheessa n. 1,5 kuukauden välein, jatkossa noin kuusi kertaa vuodessa. Osa neuvottelukunnan valmistelutyöstä tapahtuu koko neuvottelukunnan toimikaudeksi perustettavissa jaostoissa tai määrääjäksi perustettavissa työryhmissä.

Neuvottelukunnalla ei ole päätoimista sihteeristöä vaan sihteeristönä toimii oikeusministeriön demokratian vastuualue.

Neuvottelukuntatyön lisäksi neuvottelukunta järjestää joka vuosi laajasti yhteiskunnan eri toimijoita yhteen kokoavan tapahtuman, Kansalaisyhteiskuntafoorumin. Ensimmäinen Kansalaisfoorumi järjestettiin syksyllä 2007.

4.3. Jaostot ja työryhmät

Neuvottelukunnan yhteydessä toimii eräitä koko neuvottelukunnan toimikaudeksi asetettavia jaostoja sekä määräaikaista työryhmiä. Neuvottelukunnassa edustettuina olevilla tahoilla on mahdollisuus nimetä jaostoihin ja työryhmiin myös neuvottelukunnan ulkopuolisia asiantuntijoita omista organisaatioistaan. Neuvottelukunta voi lisäksi kutsua työryhmiin ja jaostoihin jäseniä myös neuvottelukunnan ulkopuolisista organisaatioista.

Alla on lueteltuina neuvottelukunnan pysyvät jaostot ja työryhmät sekä jo työnsä aloittaneet ja päättäneet lyhyempi aikaiset työryhmät. Jaostojen ja työryhmien kokoonpanot ovat ohessa olevassa liitteessä (liite 3).

Työvaliokunta

Työvaliokunnan tehtävänä on valmistella neuvottelukunnan kokouksia sekä toteuttaa neuvottelukunnan sille vastuuttamia valmistelutehtäviä. Työvaliokunta kokoontuu ennen neuvottelukunnan kokouksia sekä lisäksi tarvittaessa kokousten välillä. Työvaliokunnan toimikausi on neuvottelukunnan toimikauden pituinen 5.11.2007 - 31.10.2011.

Verojaosto

Verojaoston tehtävänä on selvittää järjestöjen verotukseen liittyviä ongelmakohtia, kartoittaa ratkaisuvaihtoehtoja, tehdä neuvottelukunnalle esityksiä järjestöjen verotuksen kehittämiseksi sekä seurata järjestöjen verotusta koskevien toimien johdonmukaisuutta. Verojaoston toimikausi on 12.2.2008 – 31.10.2011.

Tutkimusjaosto

Tutkimusjaosto luotaa kansalaisyhteiskunnan tilaa ja kehitystä, arvioi tarpeita kansalaisyhteiskuntaa koskevan tietopohjan vahvistamiseen ja raportoi näistä neuvottelukunnalle. Tutkimusjaosto arvioi neuvottelukunnalle tulevat, tutkimukseen liittyvät yhteistyöesitykset ja aloitteet ja tuo ne harkintansa mukaan eteenpäin neuvottelukunnan käsittelyyn. Tutkimusjaosto kokoontuu n. 2-4 kertaa vuodessa sekä työskentelee tarvittaessa virtuaalisesti kokousten välillä. Tutkimusjaoston toimikausi on neuvottelukunnan toimikauden pituinen 12.2.2008 – 31.10.2011.

Osallisuuden vahvistaminen -jaosto

Osallisuuden vahvistaminen -jaosto jatkaa Kansalaisyhteiskunnan tila ja osallisuus -työryhmän työtä. Sen tehtävänä on valmistella neuvottelukunnan käsiteltäväksi esityksiä ja toimenpiteitä, joilla osallisuutta yhteiskunnassa voidaan vahvistaa. Osallisuusjaosto vastaa neuvottelukunnan toimintasuunnitelmaan sisältyvien osallisuustoimien konkretisoinnista, jatkovalmistelusta ja toimenpiteiden seurannasta sekä raportoi näistä neuvottelukunnalle.

Osallisuusjaoston työn keskeisiä painopisteitä ovat kansalaisjärjestöjen vaikuttamismahdollisuudet sekä nuorten ja heikommassa asemassa olevien väestöryhmien osallisuus. Jaoston keskeinen tavoite on saada liikkeelle kumppanuuksia ja yhteistyöhankkeita osallisuuden vahvistamiseksi. Jaosto tekee työtään myös tiiviissä vuorovaikutuksessa muiden osallisuuden vahvistamiseen pyrkivien neuvottelukuntien (mm. Nuorisoasiain neuvottelukunta NUORA, Etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO, valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE sekä tasa-arvoasioiden neuvottelukunta TANE), organisaatioiden ja verkostojen kanssa. Jaoston toimikausi on 3.4.2008 – 31.10.2011.

Yleishyödylliset palvelut -työryhmä

Yleishyödylliset palvelut -työryhmä tekee alustavaa kartoitustyötä siitä, millaisia vaikeuksia ja haasteita järjestöt ovat kohdanneet sisämarkkinasääntelyyn, erityisesti hankintalainsäädäntöön liittyen, ja millaisia ovat järjestöjen kokemukset ja kohtaamat uhat palveluiden tarjoamisen alueella erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville ihmisryhmille. Työryhmän tehtävänä on myös koota yhteen aikaisemmissa vaiheissa tehty teemaa käsittelevä työ neuvottelukunnan jatkotyötä varten. Työryhmän alustavan selvitystyön pohjalta arvioidaan neuvottelukunnassa tarve teemaan liittyvän jaoksen tarpeellisuus. Työryhmän toimikausi on 12.2.2008 - 31.8.2008.

Järjestöjen taloudelliset toimintaedellytykset -työryhmä

Järjestöjen taloudelliset toimintaedellytykset -työryhmä kartoittaa järjestöjen taloudellisiin toimintaedellytyksiin (pl. verotus ja yleishyödylliset palvelut) liittyviä kysymyksiä ja valmistelee niihin liittyviä linjauksia tai toimenpide-esityksiä neuvottelukunnan käsiteltäväksi. Työryhmän toimikausi on 15.5.2008 – 31.12.2008.

Demokratiapolitiikka-työryhmä

Demokratiapolitiikka-työryhmä valmistelee demokratia-asiakirjan kansalaisyhteiskuntapoliittisia linjauksia. Työryhmä tuottaa alkuvaiheessa näkemyksiä asiakirjaan sisällytettävistä teemoista ja aihe-alueista, osallistuu asiakirjan kirjoitustyöhön ja arvioi syntyvää kokonaisuutta kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta. Työryhmän tulee työnsä aikana huolehtia myös laajemman kansalaisyhteiskunnan mahdollisuuksista osallistua työryhmän valmistelutyöhön.

Oikeusministeriön demokratiayksikkö vastaa demokratiapolitiikan valmistelusta. Yksikkö käynnistää kevätkaudella 2008 ensimmäisen demokratiapoliittisen asiakirjan valmistelun.

Demokratiapolitiikka-työryhmän toimikausi on 15.5.2008 – 28.2.2009.

Viestintätyöryhmä

Viestintätyöryhmä laatii neuvottelukunnalle pelkistetyn viestintästrategian ja viestintäsuunnitelman, jotka työryhmä arvioi ja päivittää vuosittain. Neuvottelukunta voi antaa lisäksi viestintätyöryhmälle erilaisia viestinnällisiin kysymyksiin liittyviä toimeksiantoja. Työryhmän toimikausi on 23.2.2009 – 31.12.2010.

Kansalaisyhteiskunnan tila ja osallisuus -ad hoc työryhmä

Kansalaisyhteiskunnan tila ja osallisuus -ad hoc työryhmän tehtävänä oli valmistella neuvottelukunnalle pohjaehdotusta siitä, minkälaisiin osallisuuteen ja sen vahvistamiseen liittyviin asioihin neuvottelukunnan erityisesti tulisi ensimmäisen toimintavuoden ja koko toimikautensa aikana keskittyä. Työryhmän työtä haluttiin hyödyntää toimintasuunnitelman valmistelussa. Työryhmän toimikausi oli 5.11.2007 – 7.1.2008.

4.4. Neuvottelukunnan viestintä

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta toimii toimeksiantonsa mukaisesti julkisen vallan, kansalaisyhteiskunnan, elinkeinoelämän sekä kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen vuorovaikutuksen foorumina. Neuvottelukunnan tavoitteena on vahvistaa kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä ja tiivistää yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Neuvottelukunnan viestinnän tavoite on tuoda kansalaisyhteiskunnan näkemystä tunnetuksi päätöksenteossa. Neuvottelukunta tekee esityksiä ja antaa lausuntoja sille tärkeistä aiheista ja asioista. Se tekee avauksia julkiselle keskustelulle mm. tutkimusten, selvitysten, poleemisten kirjoitusten ja sosiaalisen median kautta.

Neuvottelukunnan alaisuuteen perustettu viestintätyöryhmä laatii pelkistetyn viestintästrategian sekä viestintäsuunnitelman, jotka arvioidaan ja päivitetään vuosittain.

Viestinnän kohderyhmät

Neuvottelukunnan viestintä koostuu sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä. Sisäisen viestinnän pääkohderyhminä ovat neuvottelukunnan jäsenet sekä työryhmien ja jaostojen jäsenet. Ulkoisen viestinnän kohderyhmiä ovat mm. julkinen valta, kansalaisjärjestöt, koulut, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset sekä kansalaiset.

Sekä neuvottelukunnan sisäisessä että ulkoisessa viestinnässä tärkeitä elementtejä ovat oikea-aikainen tiedotus, kuuleminen ja dialogi.

Viestintää käytännössä koordinoi neuvottelukunnan oikeusministeriössä toimiva sihteeristö yhteistyössä työvaliokunnan kanssa.

Sisäinen viestintä

Neuvottelukunnan noin kuusi kertaa vuodessa tai tarpeen mukaan järjestettävät kokoukset ovat tärkeitä sisäisen vuorovaikutuksen foorumeita.

Jaostot ja työryhmät kokoontuvat erikseen sovitusti ja niiden työ pohjautuu neuvottelukunnan hyväksymiin työsuunnitelmiin. Työsuunnitelmien yhteensovittamisesta vastaa työvaliokunta.

Jaostojen ja työryhmien on hyväksyttävä esitykset ja suuret linjaukset neuvottelukunnassa ennen niiden julkistamista. Toimenpiteen tarkoituksena on pitää neuvottelukunnan linjaukset johdonmukaisina ja taata, että niillä on neuvottelukunnan tuki.

Jaostojen ja työryhmien viestintä suunnitellaan osana niiden työsuunnitelmia.

Mediaviestintä ja graafinen ilme

Neuvottelukunta käyttää virallisissa asioissa (mm. lehdistötiedotteet) myös oikeusministeriön viestintäyksikön osaamista ja tiedotuskanavia, mm. tiedotusvälinejakelua.

Neuvottelukuntaan liittyvät asetetut hankkeet ja viralliset asiat diarioidaan oikeusministeriön Oskari-asiakirjahallintajärjestelmään ja viedään soveltuvilta osin valtionhallinnon sähköiseen hankerekisteri Hareen. Arkistoinnissa noudatetaan oikeusministeriön arkistonmuodostamissuunnitelmaa.

Neuvottelukunnalla on oma graafinen logonsa, jonka käyttöohjetta asiakirjoissa, esitteissä ja muussa materiaalissa tullaan täsmentämään. Neuvottelukunnan viralliset julkaisut julkaistaan oikeusministeriön julkaisusarjoissa.

Mediaviestinnän virallisina kielinä ovat suomi ja ruotsi. Tarpeen mukaan neuvottelukunta viestii myös muilla kielillä, esimerkiksi englanniksi.

Neuvottelukunnan mediaseurantaa tehdään osana oikeusministeriön viestintäyksikön lehdistöseurantaa.

Foorumit ja tilaisuudet

Pyrkimyksenä on osallistaa laaja kansalaisyhteiskunta neuvottelukunnan toiminnan suunnitteluun kerran vuodessa järjestettävän Kansalaisyhteiskuntafoorumin kautta. Lisäksi neuvottelukunta järjestää seminaareja, keskustelutilaisuuksia ja kuulemisia toimintansa piiristä tulevista ajankohtaisista hankkeista.

Verkkoviestintä- ja näkyvyys

Neuvottelukunnan käyttämiä sähköisen viestinnän kanavia ovat kansanvalta.fi, om.fi ja otakantaa.fi. Viralliset tiedotteet ja oikeusministerin neuvottelukuntaan liittyvät puheet julkaistaan om.fi:ssä.

Neuvottelukunnan kotisivut sijaitsevat oikeusministeriön ylläpitämässä kansanvalta.fi -portaalissa. Sivuilla julkaistaan tietoa neuvottelukunnan ajankohtaisista asioista, sen kokoonpanosta, päätöksistä ja esityksistä. Lisäksi sivuilla on muuta kansalaisvaikuttamiseen liittyvää materiaalia. Neuvottelukunnan jäsenten toivotaan osaltaan linkittävän ajankohtaisia tietosisältöjä kansanvalta.fi:stä omille kotisivuilleen.

Neuvottelukunta käyttää myös hankkeissaan aktiivisesti valtionhallinnon keskustelufoorumi otakantaa.fi:tä, joka mahdollistaa kansalaisten sähköisen kuulemisen.

Neuvottelukunnalla on lisäksi mahdollisuus käyttää viestinnässään kansanvalta.fi:n ja otakantaa.fi:n yhteistä uutiskirjettä, jolla saavuttaa palveluihin rekisteröityneet käyttäjät. Myös muiden tahojen uutiskirjeitä voidaan hyödyntää.

Sähköpostiviestintä

Neuvottelukunnan sihteeristö hallinnoi sähköpostiosoitteita kane.om@om.fi ja kansalaisyhteiskuntafoorumi.om@om.fi.

Ensiksi mainitun kautta lähetetään suoraan neuvottelukuntaan liittyvää tietoa. Jälkimmäinen koostuu sellaisista järjestöistä, jotka ovat kansalaisyhteiskuntafoorumissa tai muutoin jättäneet yhteystietonsa sähköpostilistalle. Tarkoituksena on, että sähköpostilistalla olevat henkilöt tiedottavat tarpeen mukaan omalle jäsenistölleen, organisaatiolleen ja alaorganisaatioilleen.

Tulevaisuudessa suunnitellaan mm. laajemman järjestötietokannan ja osoitteiston luomista sekä pohditaan mm. reaaliaikaisemman tiedonsaannin mahdollisuutta.

Viestintäsuunnitelmat

Neuvottelukunnan viestintä, mukaan lukien käytettävissä olevat viestinnän resurssit, mittarit ja seuranta, täsmennetään erillisessä vuosittain laadittavassa viestintäsuunnitelmassa. Suunnitelmaan sisällytetään myös jaostojen ja työryhmien viestintä.

5. Demokratiapolitiikan valmistelu ja periaatepäätös

Demokratiapolitiikan valmistelu

Oikeusministeriön valmisteleva ensimmäinen demokratiapoliittinen asiakirja julkaistaan alustavan aikataulun mukaisesti syyskaudella 2009. Asiakirjassa hahmotetaan suomalaisen demokratian tilaa ja kehitysnäkymiä sekä esitetään toimia demokratian ja kansalaisten osallisuuden vahvistamiseksi hallituskauden loppupuoliskolle tulevaa hallitusohjelmavalmistelua silmälläpitäen.

Neuvottelukunta osallistuu asiakirjan valmisteluun kansalaisyhteiskuntapolitiikan näkökulmasta. Valmistelu käynnistyy kevätkaudella 2008. Tätä työtä varten neuvottelukunta perustaa Demokratiapolitiikka-työryhmän.

Periaatepäätöksen toimeenpano

Neuvottelukunta työskentelee tiiviissä yhteistyössä ministeriöiden ja virastojen kanssa sen varmistamiseksi, että valtioneuvoston kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä koskevassa periaatepäätöksessä esiin nostetut asiat etenevät valtion- ja kunnallishallinnossa sekä poliittisessa päätöksenteossa. Periaatepäätöksen edistymisen seuranta kytkeytyy myös demokratiapoliittisen asiakirjan valmisteluun. Periaatepäätöksen mukaisesti perusteellisempi raportti periaatepäätöksen toteutumisesta on esitettävä neuvottelukunnalle keväällä 2010.

Periaatepäätöksen toteuttamisesta laaditaan yhdessä ministeriöiden kanssa aikataulus ja vastuunjako sekä sovitaan seurannan ja arvioinnin periaatteet. Neuvottelukunta arvioi vuosittain periaatepäätöksen toteutumisen etenemistä.

6. Kansalaisyhteiskunnan tila ja osallisuus

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan yhdeksi keskeiseksi tehtäväksi periaatepäätös asettaa kansalaisyhteiskunnan tietopohjan ja osallisuuden vahvistamisen.

Neuvottelukunta päätti kokouksessaan 5.11.2007 käynnistää Kansalaisyhteiskunnan tila ja osallisuus -työryhmän tekemään alustavaa selvitystä siitä, mihin toimenpiteisiin neuvottelukunnan toimikautensa aikana tulisi ryhtyä kansalaisyhteiskuntaa koskevan tutkimuspohjan sekä osallisuuden ja siihen liittyvän osaamispuheen vahvistamisessa.

Esityksessään työryhmä teki kolmenlaisia ehdotuksia: sellaisia, 1) joiden toteuttaminen on mahdollista sellaisenaan 2) jotka vaativat erillistä selvitystyötä ja 3) jotka vaativat lainsäädännöllistä uudistamistyötä.

Työryhmä kiinnitti työssään huomiota aktiiviseen kansalaisuuteen, demokratiaoppimiseen, kansalaisyhteiskunnan monimuotoisuuteen ja sen tehtäviin, kansalaisyhteiskunnan ja hallinnon väliseen vuorovaikutukseen sekä arjen taitojen vahvistamiseen. Johtopäätöksensä työryhmä totesi, että kansalaisyhteiskuntaa koskeva tietopohja on puutteellinen ja sitä koskeva tutkimus hajanaista.

Neuvottelukunta asetti kokouksessaan 3.4.2008 osallisuuden vahvistaminen -jaoston ja tutkimusjaoston vastaamaan kansalaisyhteiskunnan tila ja osallisuus -työryhmän esitysten jatkovalmistelusta, tutkimus- ja osallisuustoimien konkretisoinnista sekä toimenpiteiden seurannasta ja raportoinnista neuvottelukunnalle.

6.1. Tutkimus ja tietopohjan vahvistaminen

Neuvottelukunnan toimenpiteitä tutkimuspohjan vahvistamiseksi:

- Neuvottelukunta tunnistaa kansalaisyhteiskuntaa koskevan tietopohjan puutteita ja tekee esityksiä niiden korjaamiseksi.

Neuvottelukunta toimii aloitteentekijänä ja asiantuntijaelimenä erilaisissa tutkimus- ja kehityshankkeissa, joiden tarkoituksena on tuottaa syvällistä tietoa kansalaisten osallistumismahdollisuuksien eroista, järjestöosallistumisen tilasta, uusista osallistumisen muodoista jne. Tällainen hanke on muun muassa Suomen Akatemian kansalaisyhteiskunta-ohjelma.

- Neuvottelukunta tukee yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja kansalaisjärjestöjen yhteistyötä.

Neuvottelukunta toimii aloitteellisesti tutkijaverkoston rakentamisessa, tutkimusohjelman laatimisessa, hyvien käytäntöjen kokoamisessa sekä kansalaisyhteiskuntatutkimuksen tietopankin perustamisessa. Tutkimustietopankkiin tulee koottavaksi yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja järjestöissä tuotettua tieteellistä ja soveltavaa tutkimustietoa.

- Neuvottelukunta perustaa erityisen mittariston nimeltä järjestöindikaattorit.

Perustettavan mittariston tehtävänä on tuottaa kansalaisyhteiskunnan tilasta ajankohtaista ja systemaattista pitkän aikavälin seurantatietoa ja täydentää yhteistyössä muiden tiedontuottajien, kuten Tilastokeskus ja Patentti- ja rekisterihallitus, kanssa yhteiskunnallisia tilastotietoja. Tarvetta on muun muassa Suomessa kulloinkin toimivien rekisteröityjen yhdistysten ja järjestöjen ja niihin järjestäytyneiden jäsenten lukumäärien seuraamiselle sekä eri aloilla toimivien yhdistysten toiminnan ja talouden tilastolliselle tarkastelulle. Järjestöindikaattorit toimivat lisäksi tietovarantona ja tietopohjana tutkimukselle, opetukselle ja demokratiapolitiikalle. Indikaattoriseurannan pohjalta neuvottelukunta julkistaa ”Kansalaistoiminnan tila Suomessa” -raportin joka toinen vuosi.

- Neuvottelukunta voi käynnistää omia syventäviä selvityksiä kansalaisyhteiskuntaan liittyvistä erityisteemoista.

Neuvottelukunta tekee aloitteen Kansalaisyhteiskunnan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen perustamiseksi, jollainen on jo useissa muissa Pohjoismaissa. Tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja koordinoita kansalaisyhteiskuntaa koskevaa tutkimusta laaja-alaisesti. Neuvottelukunta lisäksi edistää järjestöissä tuotetun käytännön läheisen tiedon tuottamista kansalaistoiminnan tilasta jakamalla siitä tietoa yhteistyöverkostoissaan.

6.2 Osallisuuden vahvistaminen

Neuvottelukunnan toimenpiteitä osallisuuden ja siihen liittyvän osaamis pohjan vahvistamiseksi:

- Neuvottelukunta tukee kansalaisyhteiskunnalle laadittavan vision toteutumista ja sen pohjalta tehdyn strategian jalkauttamista sovitussa määräajassa.

Neuvottelukunta tukee vapaaehtoistoiminnan edellytyksiä, jotta se pärjää muuttuvassa toimintaympäristössä, jossa kilpailu ja kaupallisuus ovat lisääntyneet ja tarve kehittää järjestötoimintaa ammattimaisempaan suuntaan järjestöjohtamisen, viestinnän, taloushallinnon, toiminnan organisoinnin jne. taitojen osalta on kasvanut.

- Neuvottelukunta edistää perustuslakiin kirjattujen kansalaisten oikeuksien tekemistä laajalti tunnetuksi ja lisää suvaitsevaisuutta yhteiskunnallisia liikkeitä sekä monimuotoista, vapaata ja omaehtoista kansalaistoimintaa kohtaan.

- Neuvottelukunta puhuu laajan politiikkakäsitteen puolesta ennakkoluulottomasti tavoitteena myönteisen asenteen synnyttäminen politiikkaa kohtaan. Poliitikasta puhuttaessa ei tarkoitettaisi enää vain puoluepolitiikka vaan avointa, monipuolista ja rohkeaa keskustelu- ja toimintakulttuuria yleensä.

Neuvottelukunta tekee aloitteen kampanjan tai toimenpidekokonaisuuden toteuttamisesta kansalaisten perusoikeuksien tunnetuksi tekemiseksi. Neuvottelukunta toimii aloitteellisesti myös politiikan ja sen toimijoiden luottamuksen ja avoimen keskustelukulttuurin synnyttämisen puolesta.

Aktiivinen kansalaisuus ja demokratiaoppiminen

- Neuvottelukunta edistää ihmisten elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia aktiivisen kansalaisuuden ja demokratiaoppimisen vahvistamiseksi.

Neuvottelukunta huolehtii siitä, että valtiovallan koulutus- ja sivistyspoliittisissa linjauksissa sekä taloudellisissa resursseissa huomioidaan vapaan sivistystyön, kirjastojen sekä yhdistys- ja järjestötoiminnan merkitys yleisinä kansalaiskasvatuksen ja demokratiaoppimisen paikkoina.

- Neuvottelukunta edistää lasten ja nuorten osallistumista ja mielipiteiden todellista huomioon ottamista.

Neuvottelukunta edistää lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua heitä itseään koskevien asioiden ja päätösten valmisteluun ja toteutukseen. Kun lapset ja nuoret jo pieninä oppivat, että osallistumalla ja sanomalla mielipiteensä pystyy vaikuttamaan, näkyy tämä vanhempana aktiivisempänä kansalaisuutena ja muun muassa äänestyskäyttäytymisessä.

Neuvottelukunta laatii esityksen siitä, että lasten ja nuorten kansalaiskasvatusta ja -oppimista vahvistetaan varhaiskasvatuksessa ja peruskouluopetuksessa ja että demokratiatiedon ja -taitojen oppiminen nostetaan esiin opettajakoulutuksessa ja opetussuunnitelmissa. Neuvottelukunta toimii aloitteellisesti lisäksi siinä, että oppilaskuntatoiminta nostetaan koulujen toiminnassa tärkeälle sijalle ja niitä hyödynnetään opetustyössä käytännön harjoittelupaikkana. Oppilaskuntien yhteistyötä järjestöihin ja mahdollisiin kunnissa toimiviin nuorisovaltuustoihin edistetään, jotta nuorten todelliset vaikuttamismahdollisuudet toteutuisivat. Erityisesti lasten ja nuorten suosimien järjestöjen mahdollisuuksia toimia demokratiakouluina tulee tukea.

- Neuvottelukunta edistää kansalaisten ja erityisesti nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.

Neuvottelukunta käynnistää selvitystyön suorien kansanäänestysten käyttöönottamiseksi ja kokeilemiseksi. Neuvottelukunta laatii arvion äänestysikärajan laskemisesta 16 ikävuoteen nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen edistämiseksi ja päättää mahdollisista jatkotoimenpiteistä tämän jälkeen.

Lähi- ja asukasdemokratia

- Neuvottelukunta toimii aloitteellisesti siinä, että kuntalaisten, järjestöjen ja erilaisten kuntalaisryhmien osallistuminen lähiympäristöään koskevaan päätöksentekoon paranisi.

Neuvottelukunta käynnistää keskustelut kuntien kanssa, jotta ne laatisivat kansalaisjärjestöstrategiat lähi- ja asukasdemokratian vahvistamiseksi kunnissa. Neuvottelukunta käynnistää lisäksi keskustelut alueellisten medioiden kanssa niiden roolista ja merkityksestä lähi- ja asukasdemokratian edistämiseksi.

- Neuvottelukunta edistää kansalaisyhteiskunnan asemaa ja kannustaa sitä toimimaan innovatiivisesti palkitsemalla kansalaisaktiivisuutta lähi- ja asukasdemokratian vahvistamisessa.

Neuvottelukunta edistää paikallistasolla kansalaistoimijoiden ja kuntien välistä kumpuunpanuutta ja toimii aloitteellisesti siinä, että osapuolten roolit on mahdollista määrittää selkeästi. Neuvottelukunta tukee kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia kansainväliseen ja monikulttuuriseen toimintaan. Neuvottelukunta jakaa vuosittain ”Paras innovaatio” -palkinnon parhaalle vapaan kansalaistoiminnan ja yhteiskunnallisten liikkeiden toiminnan tuloksena syntyneelle innovaatiolle.

Kansalaisyhteiskunnan ja hallinnon välinen vuorovaikutus

- Neuvottelukunta edistää kansalaisten tiedonsaantia ja lisää hallinnon eri tasoilla (EU, valtio, kunnat) vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa osapuolten välisen vuorovaikutuksen edistämiseksi.

Neuvottelukunta kannustaa hallintoa avoimuuden lisäämiseen lainsäädäntötyön ja hankkeiden valmistelussa sekä perinteisen ja sähköisen kuulemisen käytäntöjen kehittämiseen ja hyödyntämiseen hallinnon valmistelussa.

Neuvottelukunta kannustaa hallintoa ottamaan käyttöön keinoja ja välineitä arvioida ja saattaa näkyväksi kansalaispalautteen tai -osallistumisen vaikutus päätöksentekoon. Neuvottelukunta edistää lisäksi sitä, että hallinnossa otetaan rohkeasti käyttöön kokeilevan hallinnon menetelmiä, kuten kansalaiskyselyjä ja kansalaispaneeleja.

Neuvottelukunta osallistuu korkeantason Kansalaistoiminnan Akatemia -tilaisuuden järjestämiseen. Tilaisuuden tarkoituksena on koota laajasti päättäjiä, virkamiehiä, kansalaistoimijoita sekä tutkimuksen ja median edustajia yhteiseen tapaamiseen. Ensimmäinen Kansalaistoiminnan Akatemia järjestetään neuvottelukunnan toimikauden loppupuolella. Tilaisuudesta olisi tarkoitus muodostaa pysyvä tapahtuma.

Arjen taitojen vahvistaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen

- Neuvottelukunta tukee haavoittuvien ryhmien elämän- ja arjenhallintataitoja paremman hyvinvoinnin edellytyksinä köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Neuvottelukunta toimii aloitteellisesti vahvistaakseen erilaisiin haavoittuneisiin ryhmiin kuuluvien ihmisten hyvinvointia. Neuvottelukunta laatii täten esityksen heikompiosaisien osallisuuden vahvistamisesta.

Neuvottelukunta näkee, että erilaisten väestöryhmien osallistamisella voidaan opettaa kansalaisena toimimisen perustietoja ja -taitoja. Selvittämällä kansalaisten, ja erityisesti vaikeassa elämäntilanteessa olevien ja vähän osallistuvien, osallistumisen ja vaikuttamisen asenteet ja esteet voidaan heikommassa asemassa olevien ryhmien elämän ja arjenhallintataitoja vahvistaa.

7. Järjestöjen toimintaedellytykset

7.1. Osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet

Valtioneuvoston kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä koskeva periaatepäätös velvoittaa luomaan neuvottelukunnassa tai sen yhteydessä yhteistoimintaedellytykset järjestöjen ja yritysten väliselle yhteistyölle ja neuvottelumenettelylle sekä tarvittavat kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten yhteistyömuodot ottaen huomioon myös verotukseen ja Euroopan unioniin, erityisesti sisämarkkinoihin, liittyvät näkökohdat. Ministeriöiden kuulemiskäytäntöjen ja kansalaisjärjestöstrategioiden arvioiminen on myös asetuksessa määritelty neuvottelukunnan tehtäviin.

Toimivan vuorovaikutuksen aikaansaaminen asioiden valmistelussa kunnallis- ja valtionhallinnon sekä järjestöjen välillä vaatii kehittämistä, jonka edistämiseksi neuvottelukunta on toivottavasti aktiivisesti mukana. Tärkeintä on vuorovaikutuksen, ei lausunnonantojen lisääminen, sekä kansalaisten vaihtoehtoisten tapojen kehittäminen saada valtionhallinnon asioista tietoa, palvelua ja voida vaikuttaa. Esimerkiksi vasta julkaistun YK-selvityksen (2008) mukaan Suomi sijoittuu valtion tarjoamien verkkopalveluiden vertailussa vasta sijalle 23 ja vertailussa kansalaisten vaikuttamisesta päätöksentekoon verkossa vielä heikommin sijalle 45.

Keskeinen ulottuvuus on myös se, miten Suomi voi vaikuttaa järjestöjen vaikutusmahdollisuuksiin EU-valmistelussa. Tämä sopii hyvin siihen avoimuutta ja vuorovaikutusta korostavaan linjaan, jota Suomi on edistänyt EU:ssa. Neuvottelukunta voi pitää tätä näkökulmaa luontevasti esillä omassa työssään. Keskusjärjestöt kokivat tärkeäksi vahvistaa järjestöjen yhteistä vaikuttamista EU-asioiden valmistelussa. Tätä varten järjestöt tarvitsevat lisää resursseja. Ministeriöt ovat keskeisin yhteistyötaho asiakokonaisuuden edistämiseksi. Ministeriöiden kanssa tulee hoitaa myös tarvittava taloudellinen tuki, kuten periaatepäätöksessä edellytetään. Neuvottelukunnan kannattaa tehdä asiassa tiivistä yhteistyötä myös keskeisten järjestöjen kanssa.

Valtionhallinnossa on ollut käynnissä useita järjestöjen ja kansalaisten kuulemiseen ja osallistamiseen liittyviä kehittämishankkeita. Näitä ovat sähköisen kuulemisen II – vaiheen kehittämishanke, samarbetsgruppen SAG-työhanke, HAVU-hanke valtionhallinnon vuorovaikutuskäytäntöjen parantamiseksi ja paremman sääntelyn toimintaohjelma ja lainsäädäntösuunnitelma.

Sähköisen kuulemisen II -vaiheen kehittämishanke

Ministeriöiden, eduskunnan ja kuntaliiton yhteisen työryhmän tehtävänä on tuottaa toteuttamiskelpoinen esitys hallinnon sähköisen kuulemisen kehittämisestä. Työryhmän määräaika on päättynyt 29.2.2008, minkä jälkeen sen mietintöön sisältyvät esitykset ovat siirtyneet jatkovalmisteluun.

Samarbetsgruppen SAG-työhanke

Valtionhallinnon SAG-hankkeessa tavoitteena on kehittää erityisesti ruotsinkielisten järjestöjen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Hankkeessa kuitenkin tarkastellaan kuulemista ja osallistumista myös yleisemmällä tasolla. Työryhmän määräaika on päättynyt vuoden 2008 lopussa.

HAVU-hanke valtionhallinnon vuorovaikutuskäytäntöjen parantamiseksi

HAVU-hanke on valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön asettama yhteishanke, jonka tehtävänä on kehittää valtionhallinnon vuorovaikutuskäytäntöjä suhteessa kansalaisyhteiskuntaan.

Hankkeessa käydään läpi ministeriöiden kansalaisjärjestöstrategiat ja kartoitetaan parhaita käytäntöjä. Työn pohjalta luodaan ministeriöille kansalaisjärjestöstrategioiden suunnittelumalli. Hankkeessa kartoitetaan lisäksi kuulemisen onnistuneita käytäntöjä ja toteutetaan niiden pohjalta pilotteina kuulemisia. Suunnittelumallin käytöstä ja uusien kuulemistapojen hyödyntämisestä Havu-hanke järjestää virkamiehille valmennusta. Hankkeessa uudistetaan myös ministeriöiden kuulemisen ohjeistusta. Hankkeen määräaika on 1.3.2008 - 28.2.2009.

Paremmun sääntelyn toimintaohjelma ja lainsäädäntösuunnitelma

Paremmun sääntelyn toimintaohjelman yksi olennainen teema on kuuleminen ja osallistuminen valmisteluun. Toimenpidesuosituksina ohjelmassa on joukko toimenpiteitä hallinnon ja säädösvalmistelun avoimuuden lisäämiseksi. Toimintaohjelman periaatteiden ja suositusten toimeenpanosta vastaa paremmun sääntelyn neuvottelukunta.

Järjestöjen osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien edistämiseksi kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta vuosina 2008 - 2009

- seuraa ja arvioi käynnissä olevien hankkeiden edistymistä sekä ottaa niissä käsiteltäviin teemoihin tarvittaessa kantaa

- vaikuttaa Suomen linjauksiin ja ministeriöiden käytäntöihin, jotta kansalaisjärjestöt saisivat myös EU-valmistelussa nykyistä vahvemman aseman.

7.2. Yleishyödyllisyys

Yleishyödyllisyys ja palvelujen yleishyödyllisyys ovat neuvottelukunnan toiminnan avainkäsitteitä. Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämiseksi velvoittaa neuvottelukunnan seuraamaan ”yleishyödyllisyys” -käsitteen käytön johdonmukaisuutta. Periaatepäätös myös nostaa esiin tarpeen yleishyödyllisten palvelujen kansallisen strategian laatimiseen.

Periaatepäätös ei määrittele yleishyödyllisyyttä vaan lähtee siitä, että käsite on jatkosakin käyttötarkoitussidonnainen. Järjestöt ovat kuitenkin nostaneet esiin toiveen yleishyödyllisyyden yksiselitteisemmästä määrittelystä lainsäädäntötasolla. Erityistä huomiota edellyttää EU:ssa käytävä yleishyödyllisyyskeskustelu.

Ensivaiheessa neuvottelukunta toteuttaa alustavaa kartoitustyötä siitä, millaisia vaikeuksia ja haasteita järjestöt ovat kohdanneet sisämarkkinasääntelyyn, erityisesti hankintalainsäädäntöön liittyen ja millaisia ovat järjestöjen kokemukset ja kohtaamat uhkat palveluiden tarjoamisen alueella erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville ihmisryhmille. Alkuvaiheessa kootaan myös yhteen aikaisemmissa vaiheissa tehty teemaa käsittelevä työ neuvottelukunnan jatkotyötä varten. Työryhmän alustavan selvitystyön pohjalta arvioidaan neuvottelukunnassa tarve teemaan liittyvän jaoksen tarpeellisuudesta.

- Neuvottelukunta perustaa yleishyödylliset palvelut -työryhmän valmistelemaan teemaa neuvottelukunnan jatkokäsittelyyn.
- Työryhmän valmistelun pohjalta neuvottelukunta arvioi pysyvän yleishyödyllisyyden käsitteeseen ja palvelujen yleishyödyllisyyteen keskittyvän jaoston tarpeellisuuden
- Neuvottelukunta kartoittaa yleishyödyllisyyden ja yleishyödyllisten palvelujen käsitteisiin liittyvät epäselvyydet ja määrittelytarpeet (työryhmä)
- Neuvottelukunta käynnistää tarvittaessa valmistelun näiden määrittelyjen yhdenmukaistamiseen
- Neuvottelukunta vaikuttaa Suomen yleishyödyllisiä palveluja koskeviin EU-linjauksiin
- Neuvottelukunta osallistuu yleishyödyllisiä palveluja koskevan kansallisen strategian valmisteluun

7.3. Järjestöjen taloudelliset toimintaedellytykset

Valtioneuvoston periaatepäätös velvoittaa turvaamaan vapaaehtoistyöhön perustuvien, yleishyödyllisten, voittoa tavoittelemattomien järjestöjen toimintaedellytykset ja mahdollisuudet ei-taloudellisen toiminnan kehittämiseen. Taloudellisiin toimintaedellytyksiin liittyvinä teemoina periaatepäätös nostaa esiin seuraavat teemat:

- Verotuksen kehittäminen
- Rajoitetun voitonjaon yhteisön mahdollistaminen Suomessa
- Rahapeliyhtiöiden yksioikeusaseman turvaaminen
- Painopisteen säilyttäminen yleisavustuksissa kohdeavustusten sijaan
- Julkisten avustusten maksatuksen nopeuttaminen
- Varainhankinnan helpottaminen: lahjoitusten verovähennysoikeus

Rajoitetun voitonjaon yhteisö

Periaatepäätös nostaa esille kysymykset rajoitetun voitonjaon yhteisöjen mahdollistamisesta Suomessa. Neuvottelukunta arvioi osaltaan, toisiko Ruotsissa käytössä oleva malli lisäarvoa suomalaiseen yhdistys- ja yrityslainsäädäntöön.

- Neuvottelukunta arvioi rajoitetun voitonjaon yhteisön käyttöönoton edut ja mahdollisuudet ja antaa asiasta lausunnon.

Avustukset

Rahapeliyhtiöiden yksinoikeusasemalla on keskeinen merkitys suomalaisten kansalaisjärjestöjen rahoituspohjan turvaamisessa. Teema on suomalaisessa yhteiskunnassa ollut laajasti esillä ja asian tärkeydestä on yhteiskunnassa laaja yhteisymmärrys.

- Neuvottelukunta seuraa rahapeliyhtiöiden yksinoikeusasemasta käytävää keskustelua ja valmistelun edistymistä ja vaikuttaa tarvittaessa valmisteluun.

Kansalaisjärjestöt ovat nostaneet esille huolen, että kohdeavustukset ja ostopalvelusopimukset ovat korvaamassa tai jo korvanneet toiminta- ja yleisavustukset kansalaisjärjestöjen toiminnan perusteena. Järjestöjen näkemyksen mukaan kohde- tai erityisavustukset eivät kuitenkaan voi korvata yleisten avustusten vähenemistä. Neuvottelukunnan haluttaisiinkin vaikuttavan ministeriöiden ja kuntien avustuspolitiikkaan.

- Neuvottelukunta kartoittaa kuntien yleis- ja erityisavustusten myöntämistä ja avustustoiminnan kehittymistä järjestöjen paikallisyhdistyksille.
- Neuvottelukunta neuvottelee Suomen Kuntaliiton kanssa siitä, että kunnille suositeltaisiin yhdistysten yleishyödyllisen toiminnan tukemista mahdollisimman paljon yleis- tai erityisavustuksin. Keskeisiä yhteistyötahoja neuvottelukunnalle ovat myös järjestöjen valtakunnalliset keskusliitot.

- Neuvottelukunta edistää hyvän hallinnon periaatteiden mukaista julkisten avustusten nopeaa maksatusta EU-rakennerahastohankkeissa sekä neuvottelee mahdollisuudesta luoda jonkinlainen laina- tai investointirahasto järjestöjen rahoitustarpeisiin.
- Neuvottelukunta myötävaikuttaa siihen, että järjestöjen omarahoitusosuudet ovat kohtuulliset kansallisissa ja EU-hankkeissa ja että päätökset projektiasioissa tehdään mahdollisimman nopeasti.
- Neuvottelukunta käy vuoropuhelua Kuntaliiton sekä Veikkauksen ja Raha-automaattiyhdistyksen kanssa järjestöjen taloudellisten toimintaedellytysten turvaamisesta.
- Neuvottelukunta käynnistää erillisen työryhmävalmistelutyön järjestöjen taloudellisten toimintaedellytysten parantamisesta.

Varainhankinnan helpottaminen

- **Lahjoitusten verovähennysoikeus.** Suomessa lahjoituksilla on kansainvälisesti verraten melko pieni merkitys järjestöjen rahoituspohjassa. Neuvottelukunta ottaa kantaa siihen, tulisiko lahjoitusten verovähennysoikeus laajentaa järjestöjen taloudellisten toimintaedellytysten turvaamiseksi. (ks. Verotus)
- Neuvottelukunta seuraa myös **arpajaislain** valmistelua kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten näkökulmasta.

Verotus

Periaatepäätös nosti aikataulullisesti kärkeen kysymyksen yleishyödyllisten yhdistysten verotuksesta. Periaatepäätös velvoitti arvioimaan vuoden 2008 alussa verotusta koskevien säädösten kehittämistarpeet. Periaatepäätöksen taustamuistiossa nostetaan myös esille mm. kysymys järjestöille tehtyjen lahjoitusten verovähennyskelpoisuudesta.

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan työvaliokunta nimesi 30.11. kokouksessaan työparin selvittämään verokysymystä erityisesti järjestönäkökulmasta. Neuvottelukunnan kokouksessa 17.1.2008 kuultiin selvityshenkilöiden raportti sekä katsaus Verohallituksen järjestöjen verotusta koskeviin toimiin. Kokouksessa päätettiin perustaa kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnalle neuvottelukunnan toimikauden työskentelevä verojaosto.

Neuvottelukunnan perustama verojaosto kartoittaa alkuvaiheessa järjestöjen verotukseen liittyviä ongelmakohtia, kokoaa konkreettisia tapausesimerkkejä järjestöjen kanalta epä johdonmukaisista tai epäselvistä verotukseen liittyvistä tilanteista, arvioi verohallinnon uusia järjestöjä koskevia vero-ohjeita ja käynnistettyjen keskittämisen- ja neuvontatoimien vaikutuksia, kartoittaa ratkaisuvaihtoehtoja ja kehitysideoita, arvioi lain-

säädäntöä koskevien uudistusten tarvetta sekä tekee neuvottelukunnalle esityksen kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä parantavista verotukseen liittyvistä toimenpiteistä. Jatkossa verojaoston tehtävänä on osallistua näiden toimien eteenpäinvientiin ja toteutukseen neuvottelukunnan edellyttämällä tavalla sekä seurata järjestöjen verotuksen kehittymistä ja johdonmukaisuutta.

Järjestöt ovat nostaneet verotukseen liittyvinä kysymyksiä esille myös kysymyksen siitä, muodostuuko pienistä palkkioista aina automaattisesti työsuhde sekä toiveen siitä, että kilometrikorvausten ja päivärahojen verottomista maksimimääristä luovutaan. Myös näitä kysymyksiä valmistellaan verojaostossa.

- Neuvottelukunnan verojaosto kartoittaa järjestöjen verotukseen liittyviä kehittämistarpeita ja raportoi niistä säännöllisesti neuvottelukunnalle.
- Neuvottelukunta arvioi verotuksen selkiyttämisen edellyttämät toimenpiteet verojaoston työskentelyn edettyä ja ryhtyy toimenpiteisiin niiden toteuttamiseksi.

7.4. Lainsäädännön uudistaminen, viranomaismääräysten muuttaminen

Yhdistyslain uudistaminen

Yhdistyslain uudistaminen on parhaillaan käynnissä oikeusministeriössä. Uudistamistyössä keskitytään erityisesti kysymyksiin järjestöjen hallinnosta, tilintarkastuksesta sekä uuden tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä päätöksenteossa.

- Neuvottelukunta seuraa yhdistyslakiin liittyvää uudistustyötä ja ottaa siihen tarvittaessa kantaa.

Yhdistysten tunnusten kehittäminen

Yhdistyksillä on sekä yhdistysrekisterin numero että verotukseen liittyvä Y-tunnus. Yhteen tunnukseseen siirtyminen on ollut esillä yhdistysasioiden neuvottelukunnassa, joka ei ole asettunut puoltamaan yhteen tunnukseseen siirtymistä. Kaksinkertaiseen tunnusjärjestelmään liittyy kuitenkin hallinnollisia kustannuksia ja hankaluuksia.

- Neuvottelukunta arvioi yhteen tunnukseseen siirtymisen etuja ja mahdollisuuksia ja käy asiasta vuoropuhelua patentti- ja rekisterihallituksen hallinnoiman yhdistysasiain neuvottelukunnan kanssa.

Turvallisuuskysymykset

Turvallisuuskysymyksiin liittyvät viranomaisten linjaukset ja ratkaisut ovat aiheuttaneet erityisesti liikuntajärjestöjen käytännön toiminnalle eräissä tapauksissa merkittäviä ongelmia. Kysymys on tällöin ollut niin kokoontumis-, pelastus-, kuluttajaturvallisuus- kuin järjestyksenvalvonta-asioistakin ja niistä annetuista säädöksistä.

- Neuvottelukunta harkitsee turvallisuuteen liittyvän asiakokonaisuuden mahdollista avaamista yhteistyössä viranomaisten kanssa.

8. Ministeriökierros 2009

Neuvottelukunta käynnistää periaatepäätöksen esityksen pohjalta keskeisten ministeriöiden kanssa kahdenkeskiset ministeriökierroksiksi kutsutut neuvottelut vuonna 2009. Näiden neuvottelujen tarkoituksena on saada kokonaiskuva eri ministeriöiden kansalaisjärjestöstrategioiden sekä lainsäädännön kehittämiseen liittyvien hankkeiden tilasta ja toteutuksesta.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä kansalaisjärjestöstrategioista todetaan, että niiden tarkoituksena on täsmentää julkisen vallan ja järjestöjen tavoitteita sekä päättää yhteistyömuodoista ja luoda edellytyksiä kansalaisjärjestöjen toiminnalle. Tarkoituksena on lisäksi vahvistaa poikkihallinnollista yhteistyötä. Periaatepäätöksessä korostetaan, että vastaavaa toimintaa tulisi pyrkiä aikaansaamaan myös kunnissa järjestötoiminnan aseman vahvistamiseksi. Strategiat tulisi pitää ajan tasalla yhteistoiminnassa järjestöjen kanssa.

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on laatinut hallituskauden merkittävimmät lainsäädäntöhankkeet sisältävän lainsäädäntösuunnitelman. Lainsäädäntösuunnitelma on osa hallituksen strategia-asiakirjamenettelyä.

Lainsäädäntösuunnitelma toteuttaa osaltaan paremman sääntelyn toimintaohjelmaa. Suunnitelmassa kuvataan toimenpiteitä, joilla hallitus ja ministeriöt parantavat lainsäädännön laatua ja hallittavuutta sekä edistävät hyvien säädösvalmisteluperiaatteiden toteutumista. Hallituksen säädöspoliittiset toimenpiteet ovat seuraavat:

- tehostetaan vaikuttamista Euroopan unionin lainsäädäntötyöhön
- lisätään lainvalmistelun avoimuutta ja sidosryhmien osallistumismahdollisuuksia
- lisätään vaihtoehtojen arviointia
- tehostetaan lainsäädännön vaikutusten arviointia
- tehostetaan säädöshuoltoa.

Hallitus tukee ja seuraa suunnitelmaan sisältyviä säädösvalmisteluhankkeita. Paremman sääntelyn ministerityöryhmä seuraa hankkeiden valmistelua ja etenemistä erityisesti paremman sääntelyn toimintaohjelmassa kuvattujen hyvän valmistelun periaatteiden kannalta ja ottaen huomioon erityisesti edellä kuvatut hallituksen säädöspoliittiset toimenpiteet.

Ministeriökierrosten valmistelusta vastuu on oikeusministeriön demokratiayksiköllä.

9. Neuvottelukuntayhteistyö

Valtionhallinnon yhteydessä toimii useita neuvottelukuntia, joiden työ kytkeytyy liikeisesti kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan työhön. Tällaisia ovat ainakin nuorisoasiain neuvottelukunta NUORA (OPM), etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO (SM), yhdistysasiain neuvottelukunta (PRH) sekä valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE (STM) sekä arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta (LVM).

Nuorisoasiain neuvottelukunta NUORA

NUORAn tehtävänä on nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toteuttamisen seuraaminen ja arviointi sekä nuorten näkökulman tuominen päätöksentekoon.

- Neuvottelukunta käy NUORA:n kanssa keskustelua nuorten osallisuuden ja sitä koskevan tietopohjan vahvistamisesta sekä käynnistää tarvittaessa yhteistyöhankkeita NUORA:n kanssa.

Etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO

ETNO:n tehtäväalueisiin kuuluu maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen osallisuuden turvaaminen ja vahvistaminen. ETNO:n puitteissa käydään muun muassa keskustelua maahanmuuttajien äänestysaktiivisuuden parantamisesta.

- Neuvottelukunta tekee yhteistyötä ETNO:n kanssa maahanmuuttajien osallisuuden liittyvissä kysymyksissä, esimerkiksi äänestysaktivointitoimia suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Yhdistysasiain neuvottelukunta

Yhdistysasiain neuvottelukunnassa on käsitelty kysymystä ns. yhteen tunnuksen siirtymisestä. Asiasta ei ole kuitenkaan muodostunut yhteistä näkemystä. Yhdistysasiain neuvottelukunta on myös mahdollinen yhteistyökumppani pohdittaessa järjestöjä ja järjestöosallisuutta koskevan tietopohjan riittävyttä ja vahvistamismahdollisuuksia.

- Neuvottelukunta keskustelee yhdistysasiain neuvottelukunnan kanssa yhteen tunnuksen siirtymisestä ja siihen liittyvistä eduista ja haitoista.
- Neuvottelukunta käynnistää keskustelun yhdistysasiain neuvottelukunnan kanssa järjestöjä ja järjestöosallisuutta koskevan tietopohjan vahvistamisesta.

Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta

Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunnan kokoonpanossa ei ole edustettuna kansalaisyhteiskunnan toimijoita tai kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen edustajia. Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan pääsihteeri on kuitenkin mukana arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunnan sihteeristössä.

- Neuvottelukunta seuraa arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunnan valmistelua ja ottaa tarvittaessa kantaa tietoyhteiskunnan kehittämiseen kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta.

10. Kansainvälinen yhteistyö

Demokratian tulevaisuudennäkymät, osallisuuden ja kansalaisyhteiskunnan kehitys sekä järjestöjen toimintaedellytysten muutokset ovat teemoja, joita pohditaan laajasti vakiintuneissa demokratioissa.

- Neuvottelukunta pyrkii seuraamaan myös kansainvälistä kehitystä ja hyviä käytäntöjä, jotka liittyvät osallisuuden ja järjestöjen toimintaedellytysten vahvistamiseen.
- Neuvottelukunta on valmis tietojen ja kokemustenvaihtoon muiden vastaaventyyppisten eurooppalaisten foorumeiden ja toimielimien kanssa. Tämä voi merkitä esimerkiksi kumppanuutta kansalaisyhteiskuntaa koskevissa EU-hankkeissa.

Liite 1

Toimintasuunnitteluun liittyviä olennaisia ajankohtia (runkoa koostettavalle listalle):

Talvi 2008

Periaatepäätös velvoittaa neuvottelukuntaa ottamaan kantaa mahdollisiin verotusta koskeviin uudistustarpeisiin

Vuosi 2008

Oikeusministeri ja pääministeri toivovat neuvottelukunnasta iltakouluun vietävää näkemystä yhteishyödyllisyyden temasta

Kevät 2008

Yhdistyslain uudistaminen liikkeelle

Syksy 2008

Kunnallisvaalit

Kesä 2009

Eurovaalit

Syksy 2009

Demokratiapoliittinen asiakirja eduskunnan seminaarikäsittelyyn

Kevät 2011

Eduskuntavaalit, hallitus vaihtuu

Syksy 2011

Neuvottelukunnan toimikausi päättyy

Kevät 2012

Kunnallisvaalit

Liite 2

KANSALAISYHTEISKUNTAPOLITIIKAN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOON-
PANO:
(varajäsenet suluissa)

Puheenjohtaja Jukka Pekkala,
Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry

Varapuheenjohtaja Riitta Särkelä,
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto STKL ry

Jäsenet:

Apulaisosastopäällikkö Erja Tikka, ulkoasiainministeriö
(Yksikön päällikkö Leo Olasvirta, ulkoasiainministeriö)

Kansliapäällikkö Tiina Astola, oikeusministeriö
(Lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö)

Kulttuuriasiainneuvos Mirja Virtala, opetusministeriö
(Opetusneuvos Armi Mikkola, opetusministeriö)

Viestintäjohtaja Kaija Uusisilta, sisäasiainministeriö
(Erityisasiantuntija Kalle Kekomäki, sisäasiainministeriö)

Johtaja Kari Ilmonen, sosiaali- ja terveysministeriö
(Ylitarkastaja Markus Seppelin, sosiaali- ja terveysministeriö)

Finanssineuvos Marja Granlund, valtiovarainministeriö
(Ylitarkastaja Inga Nyholm, valtiovarainministeriö)

Yliarkkitehti Katri Tulkki, ympäristöministeriö
(Hallitussihteeri Marja Mäntynen, ympäristöministeriö)

Yhdistysrekisterijohtaja Kari-Pekka Helminen, Patentti- ja rekisterihallitus
(Apulaisjohtaja, jaoston esimies Riitta Lae, Patentti- ja rekisterihallitus)

Apulaisjohtaja Anneli Kukkonen, Verohallitus
(Ylitarkastaja Mia Keskinen, Verohallitus)

Yhteysjohtaja Juha Viertola, Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry
(Pääsihteeri Esko Ranto, Työväen Urheiluliitto TUL ry)

Puheenjohtaja Ossi Heinänen, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry
(Vt. pääsihteeri Markus Söderlund, Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry)

Puheenjohtaja Heikki Vaisto, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry
(Toiminnanjohtaja Hilka Nousiainen, Kuurojen palvelusäätiö)

Puheenjohtaja Heikki Kukkonen, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kansalaisjärjestöemaryhmä
(Leo Stranius, Suomen luonnonsuojeluliitto ry)

Pääsihteeri Kristiina Kouros, Ihmisoikeusliitto ry
(Atanas Aleksovski, Tampereen maahanmuuttajayhdistykset)

Rehtori Björn Wallén, Svenska Studiecentralen
(Toiminnanjohtaja Virpi Häyrinen, SULASOL, Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto ry)

Asiantuntija Jukka Lehtonen, Elinkeinoelämän keskusliitto
(Asiantuntija Anna-Kaisa Auvinen, Elinkeinoelämän keskusliitto)

Osastopäällikkö Marja-Liisa Peltola, Keskuskauppakamari
(Kehittämispäällikkö Janne Pesonen, Suomen Yrittäjät)

Professori Esa Konttinen, Jyväskylän yliopisto
(Rehtori Eeva-Liisa Antikainen, Humanistinen ammattikorkeakoulu)

Pysyvät asiantuntijat:

FT Aaro Harju, Kansalaisfoorumi SKAF ry
Pääsihteeri Tanja Auvinen, Naisjärjestöt yhteistyössä Nytkis ry
II varapuheenjohtaja Seppo Kalliokoski, Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry
Erityisasiantuntija Päivi Kurikka, Suomen Kuntaliitto
Osastopäällikkö Raimo Luoma, työ- ja elinkeinoministeriö

Sihteeristö:

Pääsihteeri Sari Aalto-Matturi, oikeusministeriö
Sihteeri Maria Wakeham, oikeusministeriö
Sihteeri Erkki Perälä, oikeusministeriö (1.2.2009–31.7.2010)

Liite 3

KANSALAISYHTEISKUNTAPOLITIIKAN NEUVOTTELUKUNNAN JAOSTOT
JA TYÖRYHMÄT**Pysyvät toimielimet ja niiden kokoonpano****Työvaliokunta**

Toimikausi 5.11.2007 – 31.11.2011

Puheenjohtaja:

Jukka Pekkala, Suomen Liikunta ja Urheilu ry

Jäsenet:

Ossi Heinänen, Allianssi ry

Kari Ilmonen, sosiaali- ja terveysministeriö

Riitta Särkelä, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry

Mirja Virtala, opetusministeriö

Sihteeri:

Sari Aalto-Matturi, oikeusministeriö

Verojaosto

Toimikausi 12.2.2008 – 31.10.2011

Puheenjohtaja:

Juha Viertola, Suomen Liikunta ja Urheilu SLU (liikunta- ja urheilujärjestöt)

Jäsenet:

Satu Grekin, Suomen Yrittäjät (elinkeinoelämän järjestöt)

Markku Jänkälä, työ- ja elinkeinoministeriö

Anneli Kukkonen, verohallitus

Heikki Kukkonen, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kansalaisjärjestöteemaryhmä
(ympäristö- ja asukasjärjestöt)

Arto Kuusiola, Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK (ammattijärjestöt)

Stefan Mutanen, Folkhälsan (sosiaali- ja terveysjärjestöt)

Reijo Petrell, 4H-yhdistys, (lapsi- ja nuorisojärjestöt)

Panu Pykönen, valtiovarainministeriö

Esko Ranto, Työväen Urheilu Liitto (liikunta- ja urheilujärjestöt)

Lauri Savander, verohallitus

Sihteeri:

oikeusministeriön tekninen sihteeri

Tutkimusjaosto

Toimikausi 3.4.2008 - 31.10.2011

Puheenjohtaja:

Aaro Harju, Kansalaisfoorumi SKAF ry (asiantuntija)

Jäsenet:

Kimmo Elo, Turun yliopisto (opetusministeriö)

Juha Heikkala, Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry (liikunta- ja urheilujärjestöt)

Esa Konttinen, Jyväskylän yliopisto

Pirjo Koskinen-Ollonqvist, Terveystieteiden tutkimuskeskus (sosiaali- ja terveysjärjestöt)

Riitta Lae, Patentti- ja rekisterihallitus

Mirja Liikkanen, Tilastokeskus

Jorma Niemelä, Diakonia-ammattikorkeakoulu

Inga Nyholm, valtiovarainministeriö

Heikki Paloheimo, Tampereen yliopisto

Lassi Saressalo, Suomen Kotiseutuliitto ry (ympäristö- ja asukasjärjestöt)

Sinikka Sassi, Helsingin yliopisto

Leo Stranius, Suomen luonnonsuojeluliitto ry (ympäristö- ja asukasjärjestöt)

Leena Suurpää, Nuorisotutkimusverkosto

Marja Vuorinen, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto STKL ry (sosiaali- ja terveysjärjestöt)

Sihteeri:

Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö

Osallisuuden vahvistaminen -jaosto

Toimikausi 3.4.2008 – 31.10.2011

Vt. Puheenjohtaja:

Björn Wallén, Svenska Studiecentralen (taide- ja kulttuurijärjestöt), 1.6.2008 – 14.6.2009

Jäsenet:

Atanas Aleksovski, Tampereen maahanmuuttajayhdistykset (ihmisoikeus- ja maahanmuuttajajärjestöt)

Sandra Bergqvist, opetusministeriö

Virpi Häyrinen, Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto SULASOL ry (taide- ja kulttuurijärjestöt)

Seppo Kalliokoski, Kehitysyhteistyön Palvelukeskus KEPÄ (asiantuntija)

Milla Kalliomaa, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry (sosiaali- ja terveysjärjestöt)

Hannu Kareinen, Allianssi ry (lapsi- ja nuorisojärjestöt)

Pirkko Karjalainen, Vanhustyön Keskusliitto ry (sosiaali- ja terveysjärjestöt)

Kristiina Kouros, Ihmisoikeusliitto ry (ihmisoikeus- ja maahanmuuttajajärjestöt)

Päivi Kurikka, Suomen Kuntaliitto

Juha Makkonen, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Markku Mölläri, valtiovarainministeriö
 Susanna Rahkonen, Naisjärjestöt yhteistyössä Nytkis (asiantuntija)
 Anitta Raitanen, Kansalaisareena ry (sosiaali- ja terveysjärjestöt)
 Aija Saari, Suomen Invalidien Urheiluliitto ry (liikunta- ja urheilujärjestöt)
 Heikki Saarinen, Suomen Kotiseutuliitto ry (ympäristö- ja asukasjärjestöt)
 Aune Turpeinen, sosiaali- ja terveysministeriö
 Katri Tulkki, ympäristöministeriö

Sihteeri:

Maria Wakeham, oikeusministeriö
 Erkki Perälä, oikeusministeriö (1.2.2009–31.7.2010)

Määräaikaiset toimielimet ja niiden kokoonpano

Yleishyödylliset palvelut -työryhmä

Toimikausi 12.2.2008 - 15.10.2008

Puheenjohtaja:

Riitta Särkelä, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto STKL ry (sosiaali- ja terveysjärjestöt)

Jäsenet:

Päivi Ahonen, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL (ammattijärjestöt)
 Pentti Arajärvi (valtioneuvoston periaatepäätöksen laatija)
 Peter Fredriksson, ympäristöministeriö
 Anna-Kaisa Auvinen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK (elinkeinoelämän järjestöt)
 Aaro Harju, Kansalaisfoorumi SKAF ry (asiantuntija)
 Vertti Kiukas, Elämäntapaliitto ry (sosiaali- ja terveysjärjestöt)
 Nelli Koivisto, Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry (liikunta- ja urheilujärjestöt)
 Eeva Kuuskoski, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry (sosiaali- ja terveysjärjestöt)
 Satu Paasilehto, opetusministeriö
 Markus Seppelin, sosiaali- ja terveysministeriö
 Kyllikki Silvennoinen, työ- ja elinkeinoministeriö
 Juha Myllymäki, Suomen Kuntaliitto
 Arsi Veikkolainen, Allianssi ry (lapsi- ja nuorisojärjestöt)

Sihteeri:

Kirsi Väättäminen, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto STKL ry
 Erkki Perälä (15.9.-15.12.2008), oikeusministeriö

Järjestöjen taloudelliset toimintaedellytykset -työryhmä

Toimikausi 17.6.2008 – 31.12.2008

Puheenjohtaja:

Heikki Vaisto, Sosiaali- ja terveystieteiden yhdistys YTY ry (sosiaali- ja terveystieteiden järjestöt)

Jäsenet:

Minna Hakala, Allianssi ry (lapsi- ja nuorisoyhdistykset)

Raimo Hakola, Raha-automaattiyhdistys ry

Heikki Kahakorpi, Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry (liikunta- ja urheiluyhdistykset)

Hannele Kerola, valtiovarainministeriö

Kristiina Kouros, Ihmisoikeusliitto ry (ihmisoikeus- ja maahanmuuttajayhdistykset)

Irina Krohn, Suomen Elokuvasäätiö (taide- ja kulttuurijärjestöt)

Jouni Laiho, sisäasiainministeriö

Johanna Lipponen, Veikkaus Oy

Juha Majasaari, Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry (tutkimus)

Hilkka Nousiainen, Kuurojen Palvelusäätiö (sosiaali- ja terveystieteiden järjestöt)

Erkki Norbäck, opetusministeriö

Mika Paavilainen, Suomen Kuntaliitto

Markus Seppelin, sosiaali- ja terveysministeriö

Tuovi Tolonen, Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA (asiantuntija)

Eeva Vahtera, työ- ja elinkeinoministeriö

Sihteeri:

Eeva Kuuskoski, Sosiaali- ja terveystieteiden yhdistys YTY ry (sosiaali- ja terveystieteiden järjestöt)

2. sihteeri Erkki Perälä (15.9.- 31.1.2008), oikeusministeriö

Demokratiapolitiikka-työryhmä

Toimikausi 17.6.2008 – 28.2.2009

Puheenjohtaja:

Heikki Kukkonen, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kansalaisjärjestöteemaryhmä (ympäristö- ja asukasjärjestöt)

Jäsenet:

Anna-Kaisa Auvinen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK (elinkeinoelämän järjestöt)

Marja Granlund, valtiovarainministeriö

Juha Heikkala, Suomen Liikunta ja Urheilu ry (liikunta- ja urheiluyhdistykset)

Susanna Hyväri, Diakonia-ammattikorkeakoulu

Esa Iivonen, Mannerheimin Lastensuojeluliitto (sosiaali- ja terveystieteiden järjestöt)

Viivi Seirala, opetusministeriö

Timo Lappalainen, Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA (asiantuntija)

Timo Makkonen, sisäasiainministeriö

Markku Mölläri, valtiovarainministeriö

Reet Nurmi, Monika-naiset ry (asiantuntija)
 Leo Stranius, Suomen luonnonsuojeluliitto ry (ympäristö- ja asukasjärjestöt)

Sihteeri:

Sari Aalto-Matturi, oikeusministeriö
 2. sihteeri Erkki Perälä, oikeusministeriö (15.9.–15.1.2008)
 2. sihteeri Viivi Pärssinen, oikeusministeriö (15.1.2009–15.4.2009)

Viestintätöryhmä

Toimikausi 23.2.2009 – 31.12.2010

Puheenjohtaja:

Kaija Uusisilta, sisäasiainministeriö

Jäsenet:

Mika Railo, Kehitysyhteistyön palvelukeskus
 Eila Ruuskanen-Himma, Suomen liikunta ja urheilu ry
 Reija Salovaara, Allianssi ry
 Pirjo Tiippana, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry

Kansalaisyhteiskunnan tila ja osallisuus -työryhmä

Toimikausi 5.11.2007 - 17.1.2008

Puheenjohtaja:

Jukka Tahvanainen, Allianssi ry (lapsi- ja nuorisjärjestöt)

Jäsenet:

Nina af Hällström, opetusministeriö
 Juha Heikkala, Suomen Liikunta ja Urheilu ry (liikunta- ja urheilujärjestöt)
 Virpi Häyrinen, Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto ry (taide- ja kulttuurijärjestöt)
 Esa Konttinen, Jyväskylän yliopisto
 Kristina Kouros, Ihmisoikeusliitto (ihmisoikeus- ja maahanmuuttajajärjestöt)
 Päivi Kurikka, Suomen Kuntaliitto
 Eeva Kuuskoski, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry (sosiaali- ja terveysjärjestöt)
 Pertti Lappalainen, Jyväskylän yliopisto
 Mika Rönkkö, Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA (asiantuntija)
 Liisa Sahi, Suomen Partiolaiset (lapsi- ja nuorisjärjestöt)
 Leo Stranius, Suomen luonnonsuojeluliitto (asukas- ja ympäristöjärjestöt)
 Jaakko Taipale, Helsingin yliopisto (oikeusministeriö)
 Marja Vuorinen, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry (sosiaali- ja terveysjärjestöt)

Sihteeri:

Jaana Korhikoski, oikeusministeriö

Sarjan aiemmat julkaisut vuonna 2009

1. Oikeusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelma 2010 - 2013
2. Oikeusministeriön päihdeohjelma
3. Tilastot kertyvät... Tilastot kertovat. Oikeushallintotilastoja vuodelta 2008. Ulosottoimi
4. Oikeusministeriön yhdenvertaisuussuunnitelma
5. OpenOffice.org versio 3. Asennuskäsikirja
6. Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2009
7. Oikeusaputoimistojen toimintakertomus vuodelta 2008

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
puh. (09) 160 03
www.om.fi

PB 25
00023 STATSRÅDET
tfn (09) 160 03
www.jm.fi